

Evlilik Kalitesi, Doyumu ve Uyumu Üzerine Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Sistemik Derlemesi

Nesrin Kara¹Büşra Bahar Balcı²Arzu Araz³

Samsun Üniversitesi

Dokuz Eylül Üniversitesi

Özet

Aile ve ilişki araştırmacıları uzun yıllardır evlilik ve romantik ilişkinin doğasını ve gelişim süreçlerini incelemektedirler. Alanyazındaki pek çok araştırma bulgusu yakın ilişkilerin bireylerin fiziksel sağlığı ve iyi oluş halleri üzerinde büyük etkilerle katkı sağladığı yönünde kanıtlar sunmaktadır. Bu nedenle bu alanda bir sistemik derlemenin yapılmasının alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmüştür. Bu çalışmanın amacı evlilik kalitesi, doyumu ve uyumu üzerine çiftler ile yürütülen boylamsal araştırmaların sistemik olarak incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda Web of Science ve ScienceDirect veri tabanlarında 1990-2021 yılları arasında yapılan çalışmalar İngilizce olarak “evlilik kalitesi”, “evlilik doyumu”, “evlilik uyumu”, “çift” ve “boylamsal” anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Boylamsal, İngilizce dilinde yayımlanan, çiftlerden her ikisinin de katıldığı, evlilik kalitesi/doyumu ve uyumu ile ilgili bir ölçüm alınan araştırma makaleleri derlemeye dahil edilmiştir. Tarama işleminden sonra derlemeye dâhil etme kriterlerini karşılayan 74 makaleye ulaşılmıştır. Makaleler katılımcı özelliklerine göre sınıflandırılarak 5 kategori oluşturulmuştur: Evli veya birlikte yaşayan ($n = 27$), yeni evli ($n = 19$), bir hastalıkla mücadele eden ($n = 9$), bebek bekleyen/hamilelik döneminde olan ($n = 9$) ve çocuğu olan ($n = 10$) çiftlerle yapılan çalışmalar. Her kategorideki çalışmalar referansları, yöntemi, katılımcı özellikleri ve sayısı, evlilik kalitesi/doyumu/uyumunu belirlemede kullanılan ölçme araçları, müdahale/egitim bilgisi, çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı, bağımlı ve bağımsız değişkenleri, bulgular ve gelecekte yapılacak araştırmalar için söz konusu makalelerin yazarlarının önerileri başlıkları ile tanıtılmıştır. Sonuç olarak, evlilik dinamiklerini yordayan veya bu dinamikler tarafından yordanan birçok değişkene ulaşılmıştır. Bu derleme makalesinde sunulan çalışmaların gelecekteki araştırmalara ışık tutması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Evlilik kalitesi, evlilik doyumu, evlilik uyumu, boylamsal, çift

Abstract

Family and relationship researchers have been examining the nature and developmental processes of marriage and romantic relationships for decades. Many research findings provide evidence that close relationships significantly impact individuals' physical health and well-being. Therefore, it is thought that a systematic review in this field will make important contributions. This study aimed to systematically examine the longitudinal studies conducted with couples on marital quality, marital satisfaction, and marital adjustment. For this purpose, the studies in Web of Science and ScienceDirect databases between 1990-2021 were searched in English using the keywords “marital quality”, “marital satisfaction”, “marital adjustment”, “couple”, and “longitudinal”. Inclusion criteria were longitudinal, English-language research articles in which both couples participated, using a measure of marital quality/satisfaction/adjustment. Finally, 74 articles that met the inclusion criteria were found. These articles were classified according to participant characteristics and 5 categories were created: Studies with married or cohabiting couples ($n = 27$), newly married couples ($n = 19$), couples struggling with an illness ($n = 9$), pregnant couples ($n = 9$), and couples with children ($n = 10$). Studies were classified according to their references, method, participants' characteristics and the number of participants, measurement tools used to determine marital quality/satisfaction/adjustment, intervention/education information, duration of the study/number of measurements, dependent and independent variables, findings, and recommendations for future research. In conclusion, many variables that predict or are predicted by marital dynamics were reached. This review is expected to provide insight into future research.

Keywords: Marital quality, marital satisfaction, marital adjustment, longitudinal, couple

Yazar Notu: Bu sistemik derlemenin bir bölümü 11-12 Haziran 2022 tarihleri arasında İzmir’de gerçekleştirilen IV. Sosyal Psikoloji Kongresi’nde panel olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi: ¹Nesrin Kara, nesrin-kara@hotmail.com, ORC-ID: 0000-0002-6827-3342

²Arş. Gör. Büşra Bahar Balcı, Samsun Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Canik / Samsun, bahar.balcı@samsun.edu.tr, ORC-ID: 0000-0001-8747-5081

³Prof. Dr. Arzu Araz, Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Tinaztepe Yerleşkesi Buca / İzmir, a.araz@deu.edu.tr, ORC-ID: 0000-0002-7510-917X

Gönderim Tarihi: 20.11.2022

Kabul Tarihi: 24.01.2023

Nesrin Kara, mesleğini çok seven, akademik donanımını artırmak için sürekli çalışan, geleceğe dair hayalleri, hedefleri olan bir psikologdu. Çok sevdiğim doktora öğrencilerimden biriydi. Kendisini tüm Türkiye'yi yasa boğan 6 Şubat tarihli depremde Hatay Samandağ'da kaybettik. Acımız büyük.

Nesrin, bu sayıda yer alan makalemizin kabulü sonrasında bana şu mesajı yazmıştı:

“Hocam, çok mutlu oldum. Hatta bir güneş doğdu içimde. İlk kutlamayı bir kahve içerek yapacağım şimdi.”
Işıklar içinde yat sevgili Nesrin.

Psikoloji biliminin ve aile çalışmalarının en önemli konularından biri romantik ilişkilere, evlilik kalitesi, evlilik doyumu veya evlilikteki uyum yalnızca evliliğin devamını değil aynı zamanda ayrılık ve boşanmayı da belirlediği için çok çalışılan konulardır. Evlilik zihinsel sağlığı, yaşam doyumunu, işteki başarıyı ve sosyal etkileşimi etkilediğinden çoğu çift için sosyal bir destek kaynağı olmakla birlikte psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklara karşı da koruyucu bir faktördür (Hatami ve ark., 2009). Evlilik işleyişindeki bozulmaların stres hormonları, bağışıklık ve endokrin sistemi, yaraların iyileşmesi, enfeksiyon hastalıkları, hipertansiyon, kalp damar hastalıkları gibi durumlar üzerinde etkili olduğu bilinmektedir (Kiecolt-Glaser ve Newton, 2001). Buna ek olarak evlilik kalitesi ile iyi oluş hali (Proulx ve ark., 2007) ve mutluluk (Demir, 2008) arasında da olumlu bir ilişki vardır. Evlilik işleyişindeki bozulmalar sadece çiftleri değil çiftlerin varsa çocuklarını da etkileme potansiyeline sahiptir. Evliliklerdeki çatışmaların çocuklarda stres, davranış problemleri ve uyum problemleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Grych ve Fincham, 1990).

Psikoloji yazınında evlilik dinamikleri; evlilik kalitesi, evlilik uyumu veya evlilik doyumu terimleriyle çalışılmaktadır. Bazı araştırmacılar (örn. Rogge ve ark., 2017) doyum ve kalite terimlerinin eşanlamlı olduğunu ve birbiri yerine kullanılabileceğini kabul etmektedirler ve alanyazında evlilik kalitesi, evlilik doyumu üzerinden ölçülebilmektedir (örn. Joel ve ark., 2020; Robles ve ark., 2014). Ayrıca evlilik doyumu ve evlilik uyumu değişkenlerinin birbiri yerine kullanıldığı çalışmalara da rastlanmaktadır (örn. Jose ve Alfons, 2007). Bazı araştırmacılar (örn. Delatorre ve Wagner, 2020; Erbek ve ark., 2005; Li ve Fung 2011; Rusbult ve ark., 1998) ise bu kavramların kapsamları ve ölçümlerine dair farklılıklar barındırdığını belirtmektedirler. Her ne kadar bazı kesişim noktaları bulunsu da mevcut alanyazın incelendiğinde, söz konusu kavramlar temelinde aşağıdaki tanımlar yapıldığı ve şu bilgilere referansta bulunulduğu söylenebilir:

Amato ve arkadaşları (2003) *evlilik kalitesini* evlilikteki mutluluk, çiftlerin birlikte yaptıkları aktivitelerin sıklığı ve boşanmaya sebebiyet verecek düşünce veya eylemler olarak kavramsallaştırmışlardır. Evlilik kalitesinin davranışsal, bilişsel ve duygusal göstergeleri olduğu ve bu göstergelerin her birinin kendi içinde pozitif ve negatif sınıflandırmaya sahip olduğu da ifade edilmekte-

dir (Li ve Chan, 2012). Güncel bir metaanalizde evlilik/ ilişki kalitesini yordamada en başarılı 5 ilişki değişkeninin algılanan bağlılık, algılanan doyum, minnettarlık, cinsel doyum ve çatışma olduğu bulunmuştur. İlişki kalitesini en fazla yordayan bireysel değişkenler ise yaşam doyumunu, negatif duygulanım, depresyon, kaçınmacı ve kaygılı bağlanmadır (Joel ve ark., 2020). Başka bir çalışmaya göre ise bireylerin eğitim, iş ve pozitif davranışlar gibi özellikleri evlilik kalitesiyle olumlu; nevroz, stres, mutsuz bir çocukluk geçirme ve negatif davranışları evlilik kalitesiyle olumsuz ilişkilidir (Karney ve Bradbury, 1995).

Fincham ve Rogge'a (2010) göre çiftlerin evliliğe ilişkin öznel algıları içsel süreçleri kapsamaktadır ve buna *evlilik doyumu* veya evlilik mutluluğu adı verilmektedir. Eşlerin birbirlerinin arkadaşlık, cinsellik ve yakınlık temelli ihtiyaçlarına cevap vermesi (Rusbult ve ark., 1998) ve bütçe yönetimi, sosyal aktivite, ev sorumlulukları ve çocuklarla ilişki deneyimleri (Burr, 1970) bu öznel değerlendirmenin içinde yer almaktadır. Evlilik doyumunun yordayıcıları arasında psikolojik ve sosyodemografik faktörler, sosyal eğilimler, ebeveynlik, fiziksel ve zihinsel sağlık gibi farklı bileşenler yer almaktadır (Bradbury ve ark., 2000). Sosyodemografik faktörler içinde çiftin yaşı (Jose ve Alfons, 2007; Shakerian, 2010), çiftler arasındaki yaş farkı (Rahmani ve ark., 2009), cinsiyet (Jose ve Alfons, 2007), eğitim düzeyi (Shakerian, 2010), evlilik süresi (Teimourpour ve ark., 2012; Ziaei ve ark., 2014), bireylerin evlilik sayısı (Jose ve Alfons, 2007), ebeveyn olma ve çocuk sayısı (Twenge ve ark., 2003), ailenin geliri ve ekonomik statüsü (Pepping ve Halford, 2012; Zainah ve ark., 2012) ve çiftin ailesi (Samadaee-Gelekholaee ve ark., 2016) yer almaktadır. Psikolojik faktörlere ise stres (Karney ve Bradbury, 1995), kişilik özellikleri (Lawrence ve ark., 2008), bağlanma stili (Hollist ve Miller, 2005), iletişim ve cinsel ilişki (Litzinger ve Gordon, 2005), bağışlama ve fedakarlık (Gordon ve ark., 2009), çiftlerin benzerliği (Nemechek ve Olson, 1999), olumlu ve olumsuz etkileşim (Gottman, 2014) ve bilinçli farkındalık (Burpee ve Langer, 2005) örnek olarak verilebilir.

İlişkideki arkadaşlık, iletişim veya çatışma gibi etkileşimler kişilerarası süreçleri kapsamaktadır ve araştırmacılar buna uyum adını vermeyi tercih etmektedirler (Fincham ve Rogge, 2010). *Evlilik uyumu*, evlilik ilişki-

sine alışma, her iki eşin de evliliğe ve birbirlerine uyum sağlama, evlilikteki rollerine ve sorumluluklarına iki ayrı birey olarak değil de bir ekip olarak yaklaşmalarını içermektedir (Kendrick ve Drentea, 2016). Evlilik uyumunun yordayıcıları arasında eşler arasındaki yaş farkı, evlilik süresi ve çocuk sayısı (Bernard 1934; Kirkpatrick 1937), dindarlık (Wilson ve Filsinger, 1986), olaylara partnerin bakış açısından bakma (Long ve Andrews, 1990) ve duygusal olgunluk (Dean, 1966; Kendrick ve Drentea, 2016) yer almaktadır.

Kavramların içeriğine dair tartışmalar devam etse de evlilik dinamiklerini etkileyen bireysel, sosyal, fiziksel ve psikolojik birçok etken hem kesitsel hem de boylamsal olarak araştırılmaya devam edilmektedir. Boylamsal araştırmalar, ilişkilerdeki istikrarı, değişimi ve bunlarla ilişkili başka faktörleri gösterdiği için kesitsel araştırmaların sunmadığı bulguları sunmakta (Galovan ve ark., 2022); yalnızca anlık durumu değil zaman içerisindeki değişimi de gösterdiği için incelenen değişkenlerin daha iyi anlaşılmasına fırsat sağlamaktadır (Karney ve Bradbury, 1995). Boylamsal araştırmalar gözlemlenen değişimlere dair kuramsal bir model, zamansal bir desen ve istatistiksel bir model de sunmaktadır (Collins, 2006). İstatistiksel gücün artması, daha kapsamlı ölçümler alınabilmesi ve zamansal sıranın oluşturulması gibi avantajları sebebiyle boylamsal araştırmalar, davranış bilimlerinde daha sık kullanılır hale gelmiştir (Curran ve Bauer, 2011). Bu avantajlar göz önünde bulundurularak, sistematik derlemeye yalnızca boylamsal araştırmalar dahil edilmıştır.

Bireysel özellikler ve ilişkiye dair öznel algılar, ikili ilişkilerin niteliğini ve ilişkiyi sürdürmeyi etkilemektedir. Ancak bireysel etkiler yerine çift etkilerinin ele alınması ve bir kişinin eşi/partneri üzerindeki etkisinin araştırılması için çiftlerin her ikisinden de ölçüm alınmasının önemli olduğu da vurgulanmaktadır (Cook, 1998). Alan yazındaki çalışmalarda hem bireysel hem de partner üzerindeki eşzamanlı veya yıllar içindeki etkilere odaklanıldığı ve çiftlerin her ikisinden de ölçüm alındığı gözlenmektedir (Cook ve Kenny, 2005). Bu nedenle kişiler arası ilişkileri (romantik çiftler, ebeveyn-çocuk ve kardeş ilişkileri) inceleyen araştırmalarda Aktör Partner Karşılıklı Bağımlılık Modeli (Actor-Partner Interdependence Model; APIM) sıkça kullanılmaktadır (Kenny ve Ledermann, 2010). Modeldeki iki temel bileşen aktör etkisi ve partner etkisidir. *Aktör etkisi* kişinin kendi sahip olduğu niteliklerinin (düşünce, duygu ve davranış) kendi çıktıları (düşünce, duygu ve davranışları) üzerindeki etkisini ifade etmektedir. *Partner etkisi* ise kişinin düşünce, duygu ve davranışları üzerinde eşinin/partnerinin düşünce, duygu ve davranışlarının etkisi olarak tanımlanmaktadır. (Cook ve Kenny, 2005). Dolayısıyla aktör etkisi bireyin kendi özelliklerinden kendisinin ne kadar

etkilendiğini yordarken; partner etkisi bireyin eşinin özelliklerinden ne kadar etkilendiğini temsil etmektedir. Bu model çiftlerin birbirleri üzerindeki etkisini değerlendirmek için kesitsel ve boylamsal çalışmalarda sıkça kullanılmaktadır.

Genel olarak evlilik dinamikleri üzerine odaklanan çalışmalar hem gelecek araştırmalara hem de klinik uygulamalara ve müdahale programlarına ışık tutmaya devam etmektedir. Evlilik kalitesi, doyumunu ve uyumu değişkenlerine odaklanan bu sistematik derlemenin iki temel amacı bulunmaktadır. Birincisi evli çiftlerle yapılan boylamsal çalışmalara ilişkin betimsel bir profil oluşturmak; ikincisi ise söz konusu evlilik dinamiklerinin zaman içindeki değişimini yordayan veya bu evlilik dinamiklerinin zaman içinde yordadığı değişkenleri belirlemektir.

Yöntem

Tarama ve Seçim Süreci

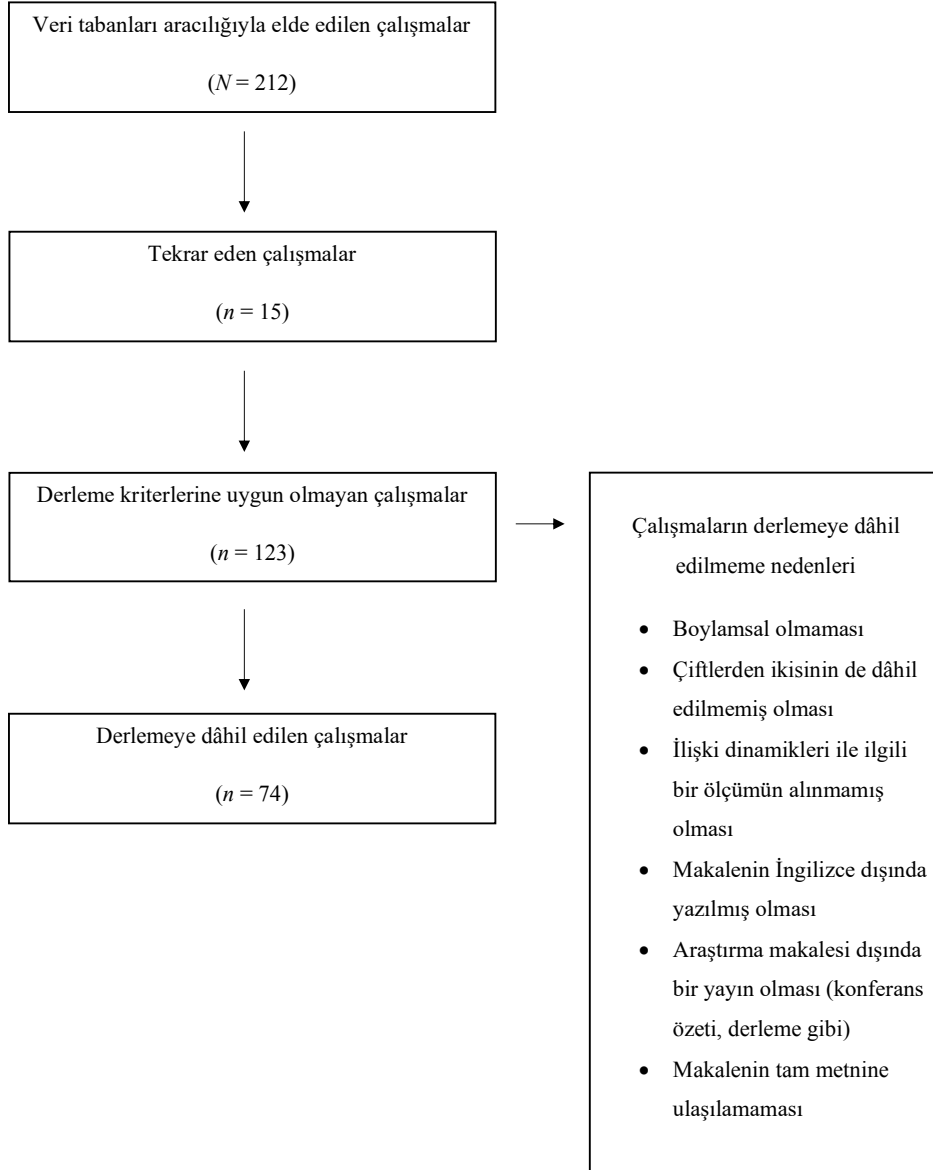
Araştırmanın amacı doğrultusunda Web of Science ve ScienceDirect veri tabanlarında 1990-2021 yılları arasında yapılan çalışmalar İngilizce olarak “evlilik kalitesi” (marital quality), “evlilik doyumunu” (marital satisfaction), “evlilik uyumu” (marital adjustment), “çift” (couple) ve “boylamsal” (longitudinal) anahtar kelimeleri kullanılarak taranmıştır. Tarama yapılırken “çift” ve “boylamsal” kelimeleri sabit tutulmuş, diğer üç anahtar kelime tek tek eklenerek ilgili makalelere ulaşılmıştır.

Makalelerin sistematik derlememize dahil edilme kriterleri; boylamsal olması, araştırmaya çiftlerden her ikisinin de katılmış olması, araştırmada evlilik kalitesi/ doyumunu veya uyumu ile ilgili bir ölçümün alınmış olması, makale dilinin İngilizce olması ve makalenin bir araştırma makalesi olması şeklinde belirlenmiştir. Çiftlerden bir tanesinin katıldığı araştırmalar, romantik partnerler yerine farklı ikili ilişkiler üzerine yürütülen araştırmalar (anne-çocuk gibi), boylamsal olmayan araştırmalar, konferans bildirileri ve derleme makaleleri ise bu derleme makalesine dahil edilmemiştir. Belirlenen anahtar kelimelerle yapılan tarama sonucunda toplam 212 makaleye ulaşılmıştır (Web of Science = 174, ScienceDirect = 38). Derleme kriterlerini karşılamayan ($n = 123$) ve tekrar eden ($n = 15$) toplam 138 makale çıkarıldığında bu derleme çalışmasına 74 makale dahil edilmiştir. Tarama süreci, Şekil 1’de PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Review and Meta-Analyses; Liberati ve ark., 2009) akış şemasında görsel olarak özetlenmektedir.

Bulgular

Alanyazında evlilik dinamiklerini evlilik kalitesi, doyumunu, uyumu terimleri ile çalışan araştırmacıların çoğunlukla bu dinamikleri yordayan değişkenlere odak-

Şekil 1. PRISMA Akış Şeması

landığı görülmektedir. Ancak yapılan taramada sayısı az da olsa söz konusu evlilik dinamikleri tarafından yordanan değişkenlerin incelendiği çalışmalara da ulaşılmıştır. Bu nedenle evlilik kalitesi/doyum/uyumu anahtar kelimelerinin *bağımlı* veya *bağımsız değişken* olduğu tüm makaleler bu sistematik derlemeye dahil edilmiştir. Her ne kadar dahil edilen tüm makaleler çiftlerle gerçekleştirilmiş olsa da bazı araştırmacılar, örneklemelerini

tanımlarken çiftlerin belirli özelliklerini vurgulamışlar veya ilişkinin belirli bir dönemini çalışmışlardır. Bu noktadan hareket ederek araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde 5 kategori altında incelenebilecekleri görülmüştür: (1) evli veya birlikte yaşayan, (2) yeni evli, (3) bir hastalıkla mücadele eden, (4) bebek bekleyen/hamilelik döneminde olan ve (5) çocuğu olan çiftler. Sistematik derlemeye dahil edilen araştırmaların yazar-

ları örneklemeleri için spesifik tanımlamalar yapmışlarsa (yeni evli, bir hastalıkla mücadele eden, bebek bekleyen/hamilelik döneminde olan ve çocuğu olan) ve bulgularını bu spesifik özellikleri göz önünde bulundurarak yorumlamışlarsa bu araştırmalar ilgili kategorilerin içerisinde değerlendirilmiştir. Bunun harici, yazarlar örneklemelerini tanımlamak için spesifik bir tanımlama yapmışlarsa o araştırmalar evli veya birlikte yaşayan çiftler kategorisinde değerlendirilmiştir. Yeni evli çiftleri, evli veya birlikte yaşayan çiftlerden ayıran kriter ise araştırmacıların örneklemelerini yeni evli (*newlywed*) olarak tanımlamaları ve ilk ölçümlerini evliliğin başlangıcında veya evlendikten kısa bir süre sonra almalarıdır.

Söz konusu evlilik dinamiklerini saptamada kullanılan ölçüm araçları ve yöntemsel açıdan araştırmalar arasında bütünlük olmadığı için okuyucuya kolaylık sağlamak amacıyla bulguların aktarımı yukarıda bahsedilen kategoriler bazında tablolar halinde sunulmuştur. Tablolarda çalışmaların referansları, yapıldığı ülke, yöntemi, katılımcı özellikleri ve sayısı, evlilik kalitesi, doyum veya uyumunu ölçmek için kullanılan ölçüm araçları, müdahale/eğitim bilgisi, çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı, bağımlı/bağımsız değişkenleri, bulguları ve önerileri yer almaktadır. Çalışmaya dahil edilen makalelerin yazarları, her ne kadar bu sistematik derleme çalışmasında tablolarda aktarılan bulgulardan çok daha fazla araştırma bulgusu sunsalar da (örn. sadece zaman 1 kapsamındaki aktör-partner etkisine ilişkin bulgular, derlemede ele alınan değişkenlere dair olmayan bulgular vb.) bu derlemenin amacı doğrultusunda sadece zaman içerisindeki değişimleri analiz eden bulgular aktarılmıştır. Sistematik derlemeye dahil edilen araştırmaların birçok bağımlı ve bağımsız değişkeni bulunmaktadır. Ancak yer kısıtlılığı sebebiyle tablolardaki ilgili sütunda sadece bulgular kısmında rapor edilen bağımlı ve bağımsız değişkenlere yer verilmiştir. Tablolarda yer alan son sütun, derlemede yer alan makalelerin yazarlarının ileride yapılacak benzer çalışmalar için verdikleri önerileri içermektedir. Araştırmacılar, bulguların tekrar edilmesi veya ilgili alanyazındaki eksikliklerin giderilmesi için benzer çalışmalara hangi değişkenlerin eklenebileceği, nasıl bir ölçümün alınabileceği, örneklem özellikleri ve çalışmanın süresi gibi önerilere yer vermişlerdir. Tablolarda yer alan araştırmalar kaynakçada "*" ile gösterilmiştir. Ayrıca tablolarda italik olarak verilen bulgular *partner etkilerini*, italik olmayan bulgular ise *aktör etkilerini* ifade etmektedir. Çalışma sütununda yer alan "***" işareti o çalışmada katılımcılara bir müdahale (eğitim, terapi vb.) uygulandığını ifade etmektedir. Ölçekler sütununda Dyadic Adjustment Scale'in (DAS), Quality of Marriage Index'in (QMI), Marital Adjustment Test'in (MAT) ve Kansas Marital Satisfaction Scale'in (KMSS) kısaltmaları kullanılmıştır.

Sistematik Derlemeye Dahil Edilen Araştırmaların Betimsel Profili

Derleme çalışması için 1990-2021 yılları arasında taranan ve derlemeye dahil edilen çalışmalar ($N = 74$) yıl bazında incelendiklerinde en fazla yayının 2019 yılında ($n = 12$) yapıldığı gözlenmiştir. Yayımlanan çalışma sayısı bazı yıllarda düşmüş, bazı yıllarda artmış, bazı yıllarda ise hiç çalışma yayınlanmamıştır. Ancak 2012 yılından sonra her yıl en az bir çalışma yayınlanmıştır. Çalışmaların yürütüldüğü ülkelere bakıldığında en fazla çalışmanın Amerika Birleşik Devletleri'nde ($n = 40$) yapıldığı, bunu Avustralya ($n = 8$), İtalya ($n = 5$), Kanada ($n = 4$), İsviçre ($n = 4$), Çin ($n = 4$) ve Almanya'nın ($n = 2$) izlediği; İsveç, Hollanda, Danimarka, Yeni Zelanda, Polonya, Tayvan ve Kore'de ise birer çalışmanın olduğu görülmüştür.

Sistematik derlemeye dahil edilen 74 çalışmanın bir tanesinde veriler yalnızca görüşme yöntemiyle; 46 tanesinde ise yalnızca öz bildirim yöntemi ile toplanmıştır. Hem öz bildirim hem de diğer ek veri toplama yöntemini kullanan 27 çalışma bulunmaktadır. Ek veri toplama yöntemleri arasında ise görüşme ($n = 16$), laboratuvar çalışması ($n = 9$), video/video kaydı ($n = 7$), fizyolojik veri/ölçüm ($n = 4$) ve gözlem ($n = 2$) bulunmaktadır. Çalışmaların sadece 3 tanesinde deney ve kontrol gruplarına rastgele atama gerçekleştirilerek deneysel bir desen kullanılırken, 1 çalışmada da yarı deneysel desen kullanılmıştır.

Derlemeye dahil edilen araştırmaların katılımcı sayısına bakıldığında çok geniş bir ranjın olduğu görülmektedir. En az katılımcı sayısına sahip çalışma (Konstam ve ark., 1998) 36 çiftle, en çok katılımcı sayısına sahip olan çalışma (Erol ve Orth, 2014) ise 6.116 çiftle gerçekleştirilmiştir. Bin çift ve üzeri katılımcıyla yapılan çalışmaların ($n = 12$) yanı sıra yüz çift ve altında katılımcıyla yapılan çalışmaların ($n = 13$) olduğu da görülmektedir.

Araştırmalarda evlilik kalitesi, doyum ve uyumunu ölçmek için kullanılan ölçme araçlarına bakıldığında çok çeşitli ölçeklerin kullanıldığı söylenebilir. Derlemeye dahil edilen 2 araştırmada (Erol ve Orth, 2014; Helms ve ark., 2006) evlilik kalitesi/doyumu/uyumunun hem alanyazında kullanılan ölçeklerle hem de araştırmacıların kendi oluşturdukları bir veya birkaç maddelik ölçeklerle belirlendiği görülmektedir. Ayrıca 19 araştırmada (Birditt ve ark., 2016; 2018; Brown ve ark., 2006; Burck, 2020; Conger ve ark., 1999; Durtschi ve ark., 2017; Foulstone ve ark., 2016; Gerstorff ve ark., 2013; Gottman ve Levenson, 2000; Hammett ve ark., 2021; Hansson ve Ahlberg, 2012; Hou ve ark., 2018; Johnson ve Anderson, 2013; Keizer ve Schenk, 2012; Lee ve McKinnish, 2019; Nguyen ve ark., 2017; Manalil ve ark., 2019; Schoen ve ark., 2006; Yi ve ark., 2019) araştırmacıların evlilik kalitesi/doyumu/uyumunu yalnızca kendi oluşturdukları maddelerle ölçtükleri gözlenmiştir. Bu nedenle tabloda

referansı bulunmayan ölçüm araçları araştırmacıların kendilerine aittir. Evlilik dinamiklerini ölçmek için 10 çalışmada Dyadic Adjustment Scale (DAS; Spanier, 1976), 9 çalışmada Quality of Marriage Index (QMI; Norton, 1983), 7 çalışmada Marital Adjustment Test (MAT; Locke ve Wallace, 1959), 3 çalışmada ise Kansas Marital Satisfaction Scale (KMSS; Schumm ve ark., 1986) kullanılmıştır.

Sistemik derleme içerisinde yer alan 7 çalışmada katılımcılara bir müdahale programı (eğitim, danışmanlık vb.) uygulanmış, 67 çalışmada ise katılımcılara herhangi bir müdahale uygulanmamıştır.

Derlemede çalışmaların süresi değerlendirilirken birden fazla parametre kullanılmıştır. Bu parametreler çalışmanın süresi, ölçüm sayısı ve ölçüm aralıklarıdır. Bazı çalışmalarda bu bilgilerin tamamı yer alırken bazı çalışmalarda daha kısıtlı bilgiler yer almaktadır. En kısa süreye ve en kısa ölçüm aralığına sahip çalışma Zhang ve arkadaşları (2016) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışma 6 hafta boyunca doğumdan 3 gün, 2 hafta ve 6 hafta sonra ölçüm alınarak tamamlanmıştır. En uzun çalışma ise 17 yıl (Hwang ve ark., 2021) sürmüştür. İki ölçüm sayısına sahip 16 çalışma bulunmaktadır (Acitelli ve ark., 1999; Birditt ve ark., 2016; 2018; Burns ve ark., 2017; Couper ve ark., 2009; Donarelli ve ark., 2019; Faulkner ve ark., 2005; Foulstone ve ark., 2016; Jaremka ve ark., 2013; Parise ve ark., 2017; Plopa ve ark., 2019; Schoen ve ark., 2006; Senchak ve Leonard, 1992; Stanley ve ark., 2012; Velotti ve ark., 2016; Yi ve ark., 2019). En çok ölçüm sayısı ise 12'dir (Keizer ve Schenk, 2012). Çalışmalarda en sık rastlanan ölçüm sayısı 3 iken ($n = 31$); en az 11 ($n = 1$) ve 12 ($n = 1$) ölçüm alınmıştır.

Örneklem Özelliklerine Göre Araştırma Bulguları

Kategorilerin katılımcı bilgileri incelendiğinde, 27 çalışmanın evli veya birlikte yaşayan çiftlerle yürütüldüğü görülmüştür. Bazı çalışmaların ise ($n = 19$) spesifik olarak evliliğin ilk yıllarına odaklandığı ve yeni evli çiftler ile yürütüldüğü gözlenmiştir. Çalışmaların 9 tanesi çiftlerden birinin, her ikisinin veya çiftin çocuklarının sahip olduğu bir hastalığın (prostat kanseri, astım, kolon kanseri, Parkinson, Huntington, kalp nakli, kısırlık ve akut lenfoblastik lösemi) ilişki süreçlerine etkisi üzerine odaklanmıştır. Bebek bekleyen çiftler ile yürütülen 9 çalışmada hamilelik döneminin ilişkiler üzerindeki etkisine odaklanılmıştır. Ayrıca 10 çalışma hâlihazırda çocuğu olan çiftler ile yürütülmüştür.

Makalenin ilerleyen kısmında katılımcı özelliklerine göre yapılan sınıflandırma çerçevesinde evlilik dinamiklerini zaman içinde *olumlu* ve *olumsuz* yordayan değişkenleri ele alan çalışmalar ($n = 67$) ile evlilik dinamiklerinin *olumlu* ve *olumsuz* yordadığı değişkenleri ele

alan çalışmalara ($n = 7$) dair yalnızca anlamlı bulgular özetlenmiştir. Tablolarda ise istatistiksel olarak anlamlı olan bulgulara ilaveten anlamlı olmayan bulgular da yer alabilmektedir.

Evli/Birlikte Yaşayan Çiftler

Bu sistemik derleme kapsamında, araştırma örneklemini evli/birlikte yaşayan çiftler olarak tanımlayan toplam 27 makale mevcuttur. Bu kategorideki çalışmaların genel özeti Tablo 1'de yer almaktadır.

Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerini Yordayan Değişkenler

Genel olarak bakıldığında evli/birlikte yaşayan çiftlerin evlilik dinamiklerini *olumlu* yordayan değişkenler şunlardır: Duygu düzenleme (Bloch ve ark., 2014), benlik belirginliği (Parise ve ark., 2019), eşlerin öz saygılarındaki olumlu değişim (Erol ve Orth, 2014), eşlerin dini mezhep benzerlikleri (Hwang ve ark., 2021), evlilik ilişkisi hakkında bir eğitim/müdahale almak (Cordova ve ark., 2014; Owen ve ark., 2019), evlilik öncesi empati (Plopa ve ark., 2019), çiftlerin her ikisinin de göçmen olması (Johnson ve ark., 2019), kadınların iş kaybı yaşamaları (Faulkner ve ark., 2005), kadınlarda ve erkeklerde müdahaleci ebeveynlik algısı (Parise ve ark., 2017), erkeklerde içsel kontrol odağının kadınlara kıyasla daha yüksek olması (Lee ve MkKinnish, 2019), ilişki hakkında olumlu düşünmek ve yüksek ilişki kimliği (Acitelli ve ark., 1999).

Evli/birlikte yaşayan çiftlerin evlilik dinamiklerini *olumsuz* yordayan değişkenler ise şunlardır: Kadınların erkeklerden daha eğitilmiş olmaları, tam zamanlı bir işlerinin olması, eşleri ile çatışma yaşamaları ve geleneksel olmayan evlilik tutumları (Yi ve ark., 2019), eşlerin iş-aile yaşamı dengesizliği (Burch, 2020), zihinsel sağlık açısından eşler arası büyük farklılıkların olması (Gersdorf ve ark., 2013), ebeveynliğe geçiş (Keizer ve Schenk, 2012), alkol kullanımında eşler arası büyük farklılıkların olması (Birditt ve ark., 2018; Foulstone ve ark., 2016), ekonomik baskı (Conger ve ark., 1999), erkeklerde dışsal kontrol odağı (Lee ve MkKinnish, 2019), eşin fazla iş yükü (Lavner ve Clark, 2017), erkeklerin depresif belirtileri (Wu ve ark., 2021), cinsiyet rollerini daha fazla benimseyen erkeklerin kendilerini dini bir bağlılıkla tanımlamayan kadınlarla evli olması (Faulkner ve ark., 2005), daha yüksek çatışma sıklığı ve geri çekilme davranışı ile daha düşük yapıcı çatışma davranışlarıdır (Johnson ve ark., 2018).

Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerinin Yordadığı Değişkenler

Zaman içindeki boşanma, bir çalışmada çatışma sırasındaki olumlu duyulanım göstergeleri, zaman içindeki

Tablo 1. Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Acitelli ve ark. (1999), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Görüşme	İlk evliliği olan veya hiç evlenmemiş 238 çift	Relationship satisfaction (Crohan ve Veroff, 1989)	2 yıl boyunca 2 farklı zamanda ölçüm: Ölçümler arası 1.5- 2 yıl	-Medeni durum, ilişki hakkında olumlu düşünme ve ilişki kimliği (bağımsız değişken) -İlişki kimliği (bağımlı değişken)	Evli olmayıp ilişki hakkında olumlu düşününce ve ilişki kimliği (kişinin kendini genel-özel olmayan- bir ilişkinin bir parçası olarak görme eğilimi) yüksek olan kadın ve erkeklerin zaman içindeki ilişki doyumları artmaktadır. Evli olup ilişki kimliği düşük olan erkeklerin ise evli olmayımlara kıyasla ilişki doyumları daha yüksektir.	İlişkilerin durumu değişikçe kimliklerin ve ilişki düşüncesinin önemi ve içeriğinin değişme olasılığını inceleyen çalışmalar yapılabilir.
Conger ve ark. (1999), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	400 evli çift	Marital distress, conflict (marital quality)	3 farklı zamanda ölçüm	-Ekonomik baskı ve duygusal sıkıntı (bağımsız değişken) -Evlilikte çatışma ve stres (bağımlı değişken)	Ekonomik baskı hem kadınlar hem de erkekler için duygusal sıkıntılara yol açmakta ve bu durum zaman içinde evlilikteki çatışma ve stresi artırmaktadır.	İlişkilerdeki diğer iç ve dış stresörler dâhil edilmelidir.
Gottman ve Levenson (2000), Amerika Birleşik Devletleri	-Laboratuvar çalışması -Özbidirim	79 evli çift	Marital satisfaction (Locke-Wallace ve Locke-Williamson inventory)	1983-1996 yılları arasında 3 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm 1983, 2. ölçüm 1987 ve 3. ölçüm 1. ölçümden 14 yıl sonra	-Çatışma sırasındaki olumlu duygulanım göstergeleri, evlilik doyumu ve ayrılma düşünceleri (bağımsız değişken) -Boşanma ve evlilik (bağımlı değişken)	Zaman içindeki boşanmayı, çatışma sırasındaki olumlu duygulanım göstergeleri (duygulanım-bakım verme, mizah, ilgi-merak, neşe-coşku), zaman içindeki evlilik doyumu ve ayrılma düşünceleri öngörmektedir.	-
Gottman ve Levenson (2002), Amerika Birleşik Devletleri	-Görüşme -Laboratuvar çalışması -Fizyolojik veri -Video kaydı -Özbidirim	79 evli çift	Marital quality (Locke-Wallace ve Locke-Williamson inventory)	14 yıl boyunca 11 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm 1983, 2. ölçüm 1987 ve diğer 9 ölçüm 2. ölçümden sonra her yıl	-Evlilik doyumu (bağımsız değişken) -Boşanma ve evlilik istikrarı (bağımlı değişken)	Başlangıçtaki evlilik doyumu zaman içindeki boşanma ve evlilik istikrarını öngörmekte yetersizdir.	Daha geniş örneklemler ve farklı yöntemlerin bir arada kullanıldığı çalışmalar yapılmalıdır.
Faulkner ve ark. (2005), Amerika Birleşik Devletleri	Görüşme	1.561 evli çift	Marital Satisfaction (Lye ve Biblarz, 1993)	2 farklı zamanda ölçüm: 1987-1988 ve 1992-1994 yılları arasında	-Kendini dini bir bağlılıkla tanımlama/tanımlanma, cinsiyet rollerinin benimsenme düzeyi ve iş kaybı (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Kendilerini dini bir bağlılıkla tanımlamayan kadımlarla evli ve cinsiyet rollerini daha fazla benimseyen erkeklerin zaman içindeki evlilik doyumları azalmaktadır. Kadımların cinsiyet rolleri tutumları zaman içindeki evlilik doyumlarında bir değişikliği öngörmekte, ancak iş kayıpları durumundaki zaman içindeki evlilik doyumları artmaktadır.	Toplumsal cinsiyet rollerinin tanımlarının üzerinde durulmalı ve ikiden fazla zaman diliminde ölçüm alınmalıdır.

Tablo 1 (devam). Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Schoen ve ark. (2006), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	Hispanik olmayan beyaz veya Afrika kökenli 50 yaşından küçük evli 1.494 çift	Marital happiness	2 farklı zamanda ölçüm: 1987-1988 ve 1992-1994 yılları arasında	-Tam zamanlı bir işe girme veya tam zamanlı bir işten ayrılma (bağımsız değişken) -Evlilik mutluluğu (bağımlı değişken)	<i>Kadınların tam zamanlı bir işe girmeleri veya tam zamanlı bir işten ayrılmaları kendilerinin ve eşlerinin evlilik mutluluğu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir.</i>	-
Keizer ve Schenk (2012), Hollanda	-Özbidirim -Görüşme	İlk ölçüm zamanında çalışan, çocuğu olmayan ve partneri ile birlikte yaşayan 689 çift	Relationship satisfaction	1996-2009 yılları arasında 12 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm 1996, sonraki ölçümler yılda bir kez olmak üzere her yıl ve son ölçüm 2008-2009 yıllarında	-Ebeveynliğe geçiş (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Ebeveynliğe geçişte erkek ve kadınların ilişki doyumları zamanla azalmaktadır. Erkekler göre kadınlardaki azalma daha fazla olmaktadır. Ancak ilk çocuğun doğumundan 7 yıl sonra her iki ebeveynin ilişki doyumu artmaktadır.	İlişki doyumunun farklı alt boyutlarını ölçen daha çeşitli (örneğin çatışma davranışları, ilişkinin pozitif ve negatif yönleri) ölçüm araçları kullanılmalıdır. Ebeveynliğe geçiş sürecinde psikolojik sağlık ve çiftlerin kişilik özellikleri incelenmelidir.
Gierstorff ve ark. (2013), Avustralya	-Özbidirim -Görüşme	Evli veya birlikte yaşayan 3.410 çift	Marital satisfaction	2001-2009 yılları arasında yılda bir kez olacak şekilde 9 farklı zamanda ölçüm	-Çiftler arasındaki zihinsel sağlık farkı (bağımsız değişken) -İlişki doyumu ve ayrılma riski (bağımlı değişken)	Çiftler arasında zihinsel sağlık açısından büyük fark olması zaman içindeki düşük ilişki doyumunu ve ayrılma riskini etkilemektedir.	Çiftler arası karşılıklı etkileşimler ve o etkileşimlerdeki değişiklikler incelenmelidir. Sağlıkla ilgili daha kapsamlı ölçümler kullanılmalıdır.
Bloch ve ark. (2014), Amerika Birleşik Devletleri	-Laboratuvar çalışması -Video kaydı -Fizyolojik ölçüm -Özbidirim	82 orta yaş ve 74 yaşlı evli çift	-Locke-Williamson Marital Relationship Inventory (MRI; Burgess ve ark., 1971)	13 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm	-Duygu düzenleme stratejilerini kullanma (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	<i>Kadınların ve erkeklerin duygu düzenleme stratejilerini kullandıkları kadınların gelecekteki evlilik doyumlarını artırmaktadır.</i>	-

Tablo 1 (devam). Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/ sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
**Cordova ve ark. (2014), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	Birlikte yaşayan 209 evli çift	Marital Satisfaction Inventory Revised (MSI-R-GDS, Snyder, 1997)	2 yıl boyunca 9 farklı zamanda ölçüm: Müdahale öncesi, müdahaleden hemen sonra, 2 hafta, 6 ay, 1 yıl, 1 yıl 2 hafta, 18 ay ve 2 yıl sonra	-Evlilik ilişkisi hakkında terapötik bir müdahale alma (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Evlilik ilişkileri hakkında terapötik bir müdahale alan gruptaki çiftlerin zaman içindeki ilişki doyumları kontrol grubundakilere kıyasla daha fazladır.	-
Erol ve Orth (2014), İsviçre	Özbidirim	-Evli veya birlikte yaşayan 885 çift (Çalışma 1) -Evli veya birlikte yaşayan 6.116 çift (Çalışma 2)	-Marital Satisfaction Scale (Gillford ve Bengtson, 1979) -Relationship satisfaction	-Çalışma 1: 1988-2000 yılları arasında 3 yıl aralıklarla 5 farklı zamanda ölçüm -Çalışma 2: 15 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm 1987-1988, 2. ölçüm yaklaşık 6 yıl sonra ve 3. ölçüm yaklaşık 15 yıl sonra	-Öz saygı düzeyi (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	İlişki doyumunun olumlu ve olumsuz yönlerini ele alan Çalışma 1 ile ilişki doyumunu genel bir değerlendirme ile ele alan Çalışma 2'nin bulgusu benzerdir. Zaman içinde öz saygı seviyesindeki olumlu değişimler takip eden zamanda ilişki doyumlarındaki olumlu değişimleri öngörmektedir. Bu değişim cinsiyet, yaş, evlilik süresi ve hastalık faktörlerinden etkilenmemektedir.	Farklı ülkelerdeki örneklere, farklı etnik kökenlere, güvenli bağlanmaya ve medeni duruma etkisine bakılmalıdır.
Birditt ve ark. (2016), Amerika Birleşik Devletleri	-Fizyolojik ölçüm (Kan basıncı) -Özbidirim	Evli ve birlikte yaşayan 1.356 çift	Negative spousal/partner relationship quality	2 farklı zamanda ölçüm: 2006 ve 2010 yıllarında	-Stres düzeyi ve ilişkinin olumsuz nitelikleri (bağımsız değişken) -Kan basıncı (bağımlı değişken)	İlişkinin olumsuz niteliklerinin yüksek olması çiftlerden her ikisinin de ilişki ile ilgili olumsuz hissetmeleri koşulunda zararlıdır. <i>Kadınların stres seviyeleri, erkeklerin ilişki ile ilgili olumsuz hissetmeleri durumunda erkeklerin kan basıncını daha çok artırmaktadır.</i>	Partnerin ilişki kalitesine ilişkin daha kapsamlı ölçümler alınmalı ve değerlendirme yapılırken kişilik özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır.
Foulstone ve ark. (2016), Avustralya	Özbidirim	Evli veya birlikte yaşayan 554 çift	Relationship satisfaction	2 farklı zamanda ölçüm: 2003 ve 2006 yıllarında	-Alkol tüketimi (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Çiftler arası alkol içme davranışındaki büyük farklılıklar düşük ilişki doyumu ile ilişkilidir. Bu ilişki ebeveyn olamlarda olmayanlara kıyasla daha fazladır.	Daha çok alkol tüketen kadınlara, daha büyük örneklere ve özellikle ebeveynlik sürecindeki katılımcılara odaklanılmalıdır.

Tablo 1 (devam). Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayı/sı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Foulstone ve ark. (2017), Avustralya	Özbidirim	Birlikte yaşayan veya evli, sigara için 238 çift	Relationship Assessment Scale (RAS; Hendrick, 1988)	6 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm	-İlişki doyumu ve eşin sigarayı bırakması (bağımsız değişken) -Sigarayı bırakma (bağımlı değişken)	<i>Erkeklerin 3. zaman diliminde sigarayı bırakma olasılığı, daha yüksek ilişki doyumu deneyimlemeleri ve eşlerinin sigarayı bırakmaları koşulunda daha yüksektir.</i> Kadınların ise ilişkiden daha yüksek doyum almaları koşulunda sigarayı bırakma olasılıkları daha yüksektir.	-
Lavner ve Clark (2017), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Laboratuvar çalışması	İlk evliliği olan, 6 aydan kısa süredir evli olan, 18-35 yaş arası 172 çift	QMI (Norton, 1983)	4 yıl boyunca 6 ayda bir olacak şekilde 8 farklı zamanda ölçüm	-İş yükü (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	<i>Bireylerin fazla iş yükü, takip eden zamandaki kendi evlilik doyumları üzerinde etkili değilken, eşinin fazla iş yükü bireylerin kendi evlilik doyumunu olumsuz etkilemektedir.</i>	Katılımcıların kişilik özellikleri değerlendirilmelidir.
Parise ve ark. (2017), İtalya	Özbidirim	Evliliğe geçiş yapacak, birlikte yaşayan veya yaşamayan 139 çift	QMI (Norton, 1983)	2 farklı zamanda ölçüm: Çalışmanın başında ve çalışma başladuktan 18 ay sonra	-Ebeveynlik algısı ve eşi kendi benliğine katma (bağımsız değişken) -İlişki kalitesi (bağımlı değişken)	<i>Kadınların müdahaleci ebeveynlik algısı zaman içinde eşlerini kendi benliklerine dahil etmelerini olumsuz yönde etkilemekte; bu durum da kadınların ve erkeklerin zaman içindeki ilişki kalitelerini olumlu yöngörmektedir.</i> Erkeklerin müdahaleci ebeveynlik algısı zaman içinde eşlerini kendi benliklerine dahil etmelerini olumsuz; bu da kendi ilişki kalitelerini olumlu yöngörmektedir.	Anne ve baba müdahaleciliğinin farklı etkileri araştırılmalıdır.
Birditt ve ark. (2018), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	2.767 evli çift	Negative marital quality	2 farklı zamanda ölçüm: 2006-2008 ve 2010-2012 yılları arasında	-Alkol tüketimi (bağımsız değişken) -Evlilik kalitesi (bağımlı değişken)	<i>Çiftlerin her ikisinin de alkol kullanması koşulunda kadınların zaman içindeki olumsuz evlilik kalitesi azalmaktadır.</i> Kadınların zaman içindeki olumsuz evlilik kalitesi, kadınların alkol kullanması ancak erkeklerin kullanmaması koşulunda armaktadır.	Çiftlerin alkol kullanımındaki uyum ve uyumsuzluklarının sonuçları (birlikte zaman geçirmek, tartışmak vb.) araştırılabilir.
Johnson ve ark. (2018), Almanya	Özbidirim	Evli, birlikte yaşayan, birlikte yaşamayan 3.405 çift	Relationship Assessment Scale (Hendrick, Dicke ve Hendrick, 1998)	5 farklı zamanda ölçüm	-Çatışma sıklığı, geri çekilme davranışı ve yapıcı çatışma davranışı (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Daha yüksek çatışma sıklığı ve geri çekilme davranışı ile daha düşük yapıcı çatışma davranışı hem kadınların hem erkeklerin zaman içindeki ilişki doyumunu azaltmaktadır.	Çiftler arası ve çift içi farklılıklara bakan araştırmalar yapılabilir. Farklı ve aynı cinsiyetten çiftlerdeki çatışma davranışları ve ilişki algıları arasındaki boylamsal ilişkileri karşılaştıran çalışmalar yapılabilir.
Johnson ve ark. (2019), Kanada	-Özbidirim -Görüşme	Evli ve evli olmayan 2.097 yerli ve 614 göçmen çift	Relationship Assessment Scale (Hendrick ve ark., 1998)	5 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm 2008 ve diğer 4 ölçüm yılda bir kez olacak şekilde	-Göçmenlik (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Çiftlerin her ikisinin de göçmen olması, kadınlarda ilişki doyumunu korumada etkilidir.	Bulgular ileriki çalışmalarda tekrar edilmeli ve kuramsal olarak desteklenmelidir.

Tablo 1 (devam). Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Lee ve McKinnish (2019), Avustralya	Özbidirim	3-291 evli çift	Relationship quality	2001-2007 yılları arasında	-Dışsal ve içsel kontrol odağına sahip olma (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Dışsal kontrol odağı daha yüksek olan erkekler, içsel kontrol odağı daha yüksek olanlara kıyasla ilişki doyumlarında zaman içinde azalma deneyimlemektedirler. <i>Erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek içsel kontrol odağına sahip olmaları hem kadınlar hem de erkekler için daha yüksek evlilik doyumunu öngörmektedir.</i>	Çiftlerin kişiliklerine, aralarındaki etkileşimlerine ve evlilikteki karar verme süreçlerine odaklanılmalıdır.
Parise ve ark. (2019), İtalya	Özbidirim	-202 flört eden çift (Çalışma 1) -97 evli çift (Çalışma 2)	-QMI (Norton, 1983) -Dyadic Coping Questionnaire (FDCT-N; Bodenmann, 1997)	3 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm evlilik öncesi, 2. ölçüm 1. ölçümden 18 ay sonra ve 3. ölçüm 1. ölçümden 36 ay sonra	-Benlik belirginliği (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	<i>Benlik belirginliği (benliğe dair inançların net ve emin bir şekilde tanımlı olması) bireyin hem kendisinin hem de eşinin zaman içindeki evlilik doyumunu olumlu etkilemektedir.</i>	Çift kimliği ve başa çıkma gibi aracı değişkenler manipüle edilerek bunların ilişki doyumu gibi çıktular üzerindeki etkilerine bakılabilir. Takip çalışmaları yapılmalıdır.
Plopa ve ark. (2019), Polonya	Özbidirim	162 nişanlı çift	-Good Marriage Questionnaire (KDM-2, Plopa ve Rostowski, 2005) -Family Relations Questionnaire (Plopa ve Polonski, 2010)	2 farklı zamanda ölçüm: Evlenmeden önce ve evlendikten 6-7 ay sonra	-Evlilik öncesi empati (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Evlilik öncesi empati, evlilik öncesi ilişki doyumunu olumlu, evlilik öncesi ilişki doyumu da evlendikten sonraki ilişki doyumunu olumlu etkilemektedir.	Daha geniş örneklemli araştırmalar yürütülmelidir. Bireylerin çocukluk döneminde anne ve babalarıyla olan ilişkileri ve çiftin karşılıklı empati algısı gibi ek faktörler de incelenmelidir.

Tablo 1 (devam). Evli/Birlikte Yaşayan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
**Owen ve ark. (2019), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	Evli ve eşlerden en az birinin Amerikan ordusunda çalıştığı 87 çift	-KMSS (Schumm ve ark., 1986) -Marital Instability Index (MII; Booth ve ark., 1983)	3 yıl boyunca 6 ay aralıklarla 6 farklı zamanda	-Toplum temelli ilişki eğitimi programına dahil olma/olmama (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Toplum temelli ilişki eğitimi programına dahil olan çiftlerin dahil olmayan çiftlere kıyasla ilişki doyumu zaman içinde artmaktadır.	Alman seans sayısının sonuçlara etkisi incelenmelidir.
Yi ve ark. (2019), Tayvan	Özbidirim	401 evli çift	Marital Satisfaction	2 farklı zamanda ölçüm: 2014 ve 2015 yıllarında	-Geleneksel olmayan evlilik tutumları, tam zamanlı bir işinin olması, eş ile tartışma deneyimi, eğitim seviyesi ve çatışma (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Geleneksel olmayan evlilik tutumları kadınların zaman içindeki evlilik doyumunu olumsuz etkilemektedir. <i>Kadınların tam zamanlı bir işinin olması ve eşleri ile tartışma deneyimlemeleri erkeklerin zaman içindeki daha düşük evlilik doyumunu öngörmektedir.</i> Kadınların erkeklerden daha yüksek eğitimi olması ve çatışmalarının olması kadınların zaman içindeki evlilik doyumunu azaltmaktadır.	Değişen Doğu Asya toplumlarında evlilik ilişkilerini analiz ederken hem kültürel normlar hem de bireysel kaynaklar dikkate alınmalıdır.
Burch (2020), Avustralya	Özbidirim	Evli veya birlikte yaşayan 3.523 çift	Couple-Level Satisfaction with Family Relationships	2001-2004 yılları arasında yılda bir kez olacak şekilde 4 ölçüm	-İş yaşamı ve aile yaşamı arasındaki denge (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Çiftlerin iş yaşamları ve aile yaşamları arasındaki dengenin kurulmaması gelecekteki ilişki doyumlarını olumsuz etkilemektedir.	İş aile çatışmasının ilişki doyumu üzerindeki uzun süreli etkisini gösteren daha fazla çalışma yapılmalıdır.
Hwang ve ark. (2021), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	173 evli çift	Marital satisfaction (Gillford ve Bengtson, 1979)	1988-2005 yılları arasında 6 farklı zamanda ölçüm	-Dini mezhep benzerliği (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Çiftlerin dini mezhep benzerlikleri zaman içindeki evlilik doyumu ile olumlu ilişkilidir.	Bu ilişkiler daha yeni nesillerde de araştırılmalı ve dini açıdan farklılık gösteren çiftlerde düşük ilişki doyumunu neyin telafi edebileceğine odaklanmalıdır. Katılımcıların dogmatiklik düzeyleri ile dini inanış ve uygulamalara ne kadar açık oldukları da incelenmelidir.
**Wu ve ark. (2021), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	Evli, evli olmayan ve birlikte yaşayan, birlikte olan ama birlikte yaşamayan 108 çift	Couple Satisfaction Index (CSI; Funk ve Rogge, 2007)	4 farklı zamanda ölçüm: Çiftlerin ilk terapi seansının başında, 2., 3. ve 4. seansın sonunda	-Depresif belirtiler ve çift terapisine katılım (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Erişkinlerin başlangıçtaki kendi depresif belirtileri, çift terapisinde kendilerinin terapiye katılmalarının düşük olduğu koşullarda, zaman içindeki daha düşük ilişki doyumları ile ilişkilidir.	İlişki süresi, çocuk sayısı, maddi sıkıntılar, iletişim ve diğer zihinsel sağlık durumları gibi faktörlerin de etkisi incelenmelidir. Daha farklı örneklerle çalışılarak genellebilirlik artırılmalıdır.

evlilik doyumu ve ayrılma düşünceleri tarafından yordamış (Gottman ve Levenson, 2000) başka bir çalışmada ise başlangıçtaki evlilik doyumu zaman içindeki boşanma ve evlilik istikrarını yordamamıştır (Gottman ve Levenson, 2002). İlişkinin olumsuz niteliklerinin yüksek olması çiftlerden her ikisinin de ilişki ile ilgili olumsuz hissetmeleri koşulunda zararlıdır (Birditt ve ark., 2016). Gelecekte sigarayı bırakma olasılığı kadınlar için yüksek ilişki doyumu deneyimlemeleri; erkekler içinse kendi yüksek ilişki doyumlarına ek olarak eşlerinin sigarayı bırakma koşulunda daha yüksektir (Foulstone ve ark., 2017).

Yeni Evli Çiftlerle Yapılan Çalışmalar

Bu sistematik derleme kapsamında yeni evli çiftler ile yapılan 19 çalışma mevcuttur. Bu kategorideki çalışmaların genel özeti Tablo 2'de yer almaktadır.

Yeni Evli Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerini Yordayan Değişkenler

Yeni evli çiftlerle yapılan çalışmalarda evlilik dinamiklerini *olumlu* yordayan değişkenler şunlardır: Evlilik öncesi ilişki uyumu ve yaşam doyumu (Stanley ve ark., 2012), ilişkisel öz düzenleme (Halford ve ark., 2007), güvenli bağlanma (Senchak ve Leonard, 1992), evlilik kararına duyulan güven (Johnson ve Anderson, 2013), yoksul bir mahalleye taşınma (Nguyen ve ark., 2017), erkeklerde ve kadınlarda duygusal affetme (He ve ark., 2018), kadınlarda günlük iletişim ve çatışma çözümü ile erkeklerde çatışma çözümü (Li ve ark., 2018), ilişkide ciddi sorunlar olması koşulunda çiftlerin birbirlerine karşı suçlama, emretme ve reddetme gibi doğrudan olumsuz davranışları (McNulty ve Russell, 2010) ve çiftin işbirlikçi çatışma çözme stilidir (Li ve ark., 2019).

Yeni evli çiftlerle yapılan çalışmalarda evlilik dinamiklerini *olumsuz* yordayan değişkenler ise şunlardır: Erkeklerin duygularını bastırmaları ve kadınların kaçınan bağlanmaları (Velotti ve ark., 2016), zengin bir mahalleye taşınma (Nguyen ve ark., 2017), şiddet (Leonard ve ark., 2014), çiftlerin yıkıcı çatışma çözme stili (Li ve ark., 2019), evlilik öncesi birlikte yaşama (Brown ve ark., 2006), ilişkide küçük sorun olması koşulunda çiftlerin birbirlerine karşı suçlama, emretme ve reddetme gibi doğrudan olumsuz davranışları (McNulty ve Russell, 2010) ve evliliğin birinci yılında yüksek düzeyde gerginliktir (Manalel ve ark., 2019).

Yeni Evli Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerinin Yordadığı Değişkenler

Çiftlerin zaman içindeki bağımsızlık sistemi evlilik kalitesi tarafından olumlu yordanmaktadır (Jaremka ve ark., 2013). Kadınların narsisizmi kadınların ilişki doyumundaki düşüşü, bu düşüş de erkeklerin aldatmasındaki artışı öngörmektedir (Altgelt ve ark., 2018). Bir çalışmada ise evliliği sürdürmeye yönelik davranışlardaki artış,

gelecekteki evlilik doyumundaki daha az düşüşü öngörmektedir (Schoebi ve ark., 2012). Ayrıca yapılan bir çalışmada kadınlardaki düşük doyum seviyesi erkeklerdeki saldırganlık ile ilişkili bulunmuş olsa da (Hammett ve ark., 2018) yapılan başka bir çalışmada düşük doyumun zaman içinde yakın partner şiddetini artırmasının olası olmadığı da raporlanmıştır (Hammett ve ark., 2021).

Bir Hastalıkla Mücadele Eden Çiftlerle Yapılan Çalışmalar

Bu sistematik derlemede bir hastalıkla mücadele eden çiftlerle yapılan 9 çalışma mevcuttur (Bkz. Tablo 3).

Bir Hastalıkla Mücadele Eden Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerini Yordayan Değişkenler

Bu derleme kapsamında bir hastalıkla mücadele eden çiftlerle yapılan çalışmalarda çiftlerin evlilik dinamiklerini *olumlu* yordayan yalnızca bir değişken belirlenmiştir: Prostat kanseri hastaların ameliyat sonrası fiziksel sağlıkları ve eşlerinin zihinsel sağlıkları (Ross ve ark., 2016). Bir hastalıkla mücadele eden çiftlerde evlilik dinamiklerini *olumsuz* yordayan değişkenler ise şunlardır: Astımlı veya astım şüphesi olan çiftlerde doğum sonrası süreç ve zor mizaçlı çocuğa sahip olmak (Klinnert ve ark., 1992), kalp nakli (Konstam ve ark., 1998), kolon kanseri tedavi süreci (Northouse ve ark., 2000), Huntington hastalığı riski (Richard ve Williams, 2004), prostat kanseri hastaların psikolojik sıkıntılarındaki artış (Couper ve ark., 2009), lösemili çocukların ebeveynlerinde babaların ve annelerin rol çatışması (Burns ve ark., 2017) ve derin beyin stimülasyonuna (beynin belli noktalarına düşük seviyeli elektrik uyarısı veren uyarıcı) maruz kalmak (Baertschi ve ark., 2019).

Bebek Bekleyen/Hamilelik Döneminde Olan Çiftlerle Yapılan Çalışmalar

Bu sistematik derlemede bebek bekleyen/hamilelik döneminde olan çiftlerle yapılan 9 çalışma mevcuttur (Bkz. Tablo 4).

Bebek Bekleyen/Hamilelik Döneminde Olan Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerini Yordayan Değişkenler

Bebek bekleyen/hamilelik döneminde olan çiftlerde evlilik dinamiklerini *olumlu* yordayan değişkenler; doğumdan önceki ilişki kalitesi (Le ve ark., 2016), erkeklerin olumlu mizah kullanımı (Theisen ve ark., 2019), kadın ve erkeklerin bebelikteki destekleyici ebeveynlik davranışları (Durtschi ve ark., 2017), babaların doğum sonrası çocukları ile ilgili mutlulukları (Stertz ve Wiese, 2020) ve bebek kaybindan sonraki dayanıklılıktır (Lang ve ark., 2004).

Tablo 2. Yeni Evli Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Senchak ve Leonard (1992), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Görüşme	Yeni evli genç 322 çift	Family Assessment Measure (FAM); Skinner ve ark., 1983)	2 farklı zamanda ölçüm	-Bağlanma stili (bağımsız değişken) -Evlilik uyumu (bağımlı değişken)	Her ikisi de güvenli bağlanma stiline sahip çiftlerin zaman içindeki evlilik uyumları, birinin veya her ikisinin güvenli bağlanma stiline sahip olduğu çiftlere kıyasla daha yüksektir.	Çalışan modellerin (<i>working models</i>) ve bağlanma stillerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacak ölçüm araçları kullanılabilir.
Kearns-Bodkin ve Leonard (2005), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Görüşme	592 yeni evli çift	MAT (Loeke ve Wallace, 1959)	1996-1999 yılları arasında 3 farklı zamanda ölçüm: Çiftlerin evlendikleri zaman, 1. ve 2. evlilik yıldönümlerinde	-Alkol kullanımını (bağımsız değişken) -Evlilik kalitesi (bağımlı değişken)	Alkol kullanımını ile evlilik kalitesi arasında boylamsal olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.	Ek ölçümler alınarak hem günlük çalışmaları hem de evliliğin ilerleyen yıllarda odaklanan çalışmaları yapılabilir.
Brown ve ark. (2006), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	389 yeni evli çift	-Premarital relationship factors -Marital relationship factors	5 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm evlendikten 3-6 ay sonra, 2. ölçüm 1. ölçümden 18 ay sonra ve 3. ölçüm 2. ölçümden 18-24 ay sonra	-Evlilik öncesi birlikte yaşama (bağımsız değişken) -Evlilik öncesi evlilik deneyimi (bağımlı değişken)	Evlilik öncesi birlikte yaşama evlilik istikrarlılığı (ilişki kalitesinin düşüşlüğü) ile olumlu ilişkilidir. Fakat sosyodemografik değişkenler (eğitim, gelir seviyesi öncesi evlilik deneyimi vb.), evlilik öncesi ilişki faktörleri (aile ve akraba onayı vb.) ve evlilik faktörleri (ne zaman çocuk sahibi olunduğu vb.) kontrol edildiğinde bu ilişki anlamsızdır.	Kişisel ve ilişkisel özellikler dikkate alınmalıdır.
Halford ve ark. (2007), Avustralya	Özbidirim	191 yeni evli çift	DAS (Spanier, 1976)	Yılda 1 kez olacak şekilde 5 ölçüm	-İlişkisel öz düzenleme (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	<i>Kadın ve erkeklerde ilişkisel öz-düzenleme (ilişki doyumu artırarak davranışları kullanma) hem kendilerinin hem de eşlerinin ilişki doyumu ile olumlu ilişkilidir.</i>	Benlik düzenlemesinin etkileri üzerine odaklanılmalıdır.
McNulty ve Russell (2010), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Laboratuvar çalışması -Video kaydı	-72 yeni evli çift (Çalışma 1) -135 yeni evli çift (Çalışma 2)	Inventory of Marital Problems (Geiss ve O'Leary, 1981)	-Çalışma 1: 8 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm çalışmanın başında ve diğer ölçümler 1. ölçümden sonra 6-8 ay aralıklarla -Çalışma 2: 3 farklı zamanda: 1. ölçüm çalışmanın başında ve diğer ölçümler 1. ölçümden sonra 6-8 ay aralıklarla	-Çiftlerin birbirlerine olan doğrudan olumsuz davranışları (suçlama, emretme ve reddetme eğilimleri) ilişkide küçük sorunlar olduğunda bireylerin kendi duyularının daha keskin şekilde azaltmaktadır. Bu davranışlar, ilişkide ciddi sorunlar olduğunda daha istikrarlı bir ilişki doyumunu öngörmektedir.	Farklı etnik örneklerde olumsuz davranışların yaygınlığı ve etkileri araştırılabilir.	

Tablo 2 (devam). Yeni Evli Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Schoebi ve ark. (2012), İsviçre	-Özbidirim -Laboratuvar çalışması -Video kaydı	172 yeni evli çift	QMI (Norton, 1983)	4 yıl boyunca 8 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm çalışmanın başında ve sonraki ölçümler ilk ölçümden sonra 6 ay aralıklarla	-Evliliği sürdürmeye yönelik davranışlar (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Evliliği sürdürmeye yönelik davranışlardaki (fakedarlık yapma vb.) artış, gelecekteki evlilik doyumundaki daha az düşüşle ilişkilidir.	Eşlerin bağlılığını azaltan koşulları netleştirmek için boylamsal ve gözlemsel çalışmalar veya günlük çalışmalarını yapılabilir.
**Stanley ve ark. (2012), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	126 yeni evli çift	-Satisfaction with Life Scale (SWLS); Diener ve ark., 1985 -MAT (Locke ve Wallace, 1959)	2 farklı zamanda ölçüm: Evlilik öncesinde ve evliliğin 6. yılında	-Evlilik öncesi ilişki uyumu ve yaşam doyumu (bağımsız değişken) -Evlilik uyumu (bağımlı değişken)	Evlilik öncesi ilişki uyumu ve yaşam doyumu evlilikten 6 yıl sonraki evlilik uyumu için önemli konusundaki daha çok araştırmaya ihtiyaç vardır.	İlk ölçümler ilişki başlamadan önce veya ilişkinin ilk zamanlarında alınmalıdır. Yaşam doyumunun evlilik uyumu için önemli konusundaki daha çok araştırmaya ihtiyaç vardır.
Jarenka ve ark. (2013), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Fizyolojik ölçüm	1 yıldan daha az süredir evli 90 çift	MAT (Locke ve Wallace, 1959)	2 farklı zamanda ölçüm: Çalışmanın başında ve çalışma başladıktan 2 yıl sonra	-Evlilik kalitesi ve stresi (bağımsız değişken) -Hütesel bağlılık işlevi (bağımlı değişken)	Evlilik kalitesi ile hütesel bağlılık işlevi arasında olumlu bir ilişki bulunmaktadır. Daha stresli evliliklerdeki eşler, daha az stresli evliliklerdeki eşlere göre zamanla hütesel bağlılık işlevinde daha büyük düşüşler yaşamaktadırlar.	-
Johnson ve Anderson (2013), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	610 yeni evli çift	Marital satisfaction	1998-2004 yılları arasında 3 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm evliliğin ilk 3-6 ay arası, 2. ölçüm 1. ölçümden yaklaşık 18 ay, 3. ölçüm 2. ölçümden yaklaşık 18 ay sonra	-Evlilik kararına duyulan güven (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Hem kadınların hem de erkeklerin evlenme kararına duydukları güven ile 3 yıl sonra kendi evlilik doyumları arasındaki ilişki olumlu yönde anlamlıdır. <i>Kadınların evlilik kararına duydukları güven eşleriyle birlikte geçirildikleri zaman olumlu etkileme bu da eşlerin evlilik doyumunu etkilemektedir.</i>	Kişisel ve kişilerarası faktörlere odaklanmalıdır. Diğer aracı değişkenler de göz önünde bulundurulmalıdır.
Leonard ve ark. (2014), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	634 yeni evli çift	MAT (Locke ve Wallace, 1959)	3 farklı zamanda ölçüm: Çalışmanın başında, evliliğin 1. ve 2. yıldönümlerinde	-Şiddet (bağımsız değişken) -Evlilik işlevi (bağımlı değişken)	Evlilik işlevi (uyumu), şiddetin yüksek seviyede olduğu çiftlerde şiddetin düşük-orta seviyede olduğu çiftlere kıyasla daha düşüktür. Ayrıca şiddetin düşük-orta seviyede olduğu çiftlerde ise evlilik işlevi (uyumu) şiddetin olmadığı çiftlere göre daha düşüktür.	Bireysel ve durumsal faktörleri inceleyen daha fazla araştırma yapılmalıdır.

Tablo 2 (devam). Yeni Evli Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Velotti ve ark. (2016), İtalya	Özbidirim	229 yeni evli çift	DAS (Spanier, 1976)	2 yıl boyunca 2 farklı zamanda ölçüm: Evlendikten 5 ay ve 2 yıl sonra	-Duyguları bastırma ve bağlanma stili (bağımsız değişken) -Evlilik kalitesi (bağımlı değişken)	Erkeklerin duygularını bastırmayı alışkanlık haline getirmeleri evlilikten 5 ay ve 2 yıl sonraki düşük ilişki kalitesi üzerinde kadınlara göre daha belirleyicidir. <i>Erkeklerin duygularını bastırması ve kadınların kaçınan bağlanmaları çiftlerin her ikisinin de zaman içinde algıladıkları evlilik kalitesindeki düşüşü öngörmektedir.</i>	Yeni evli olmayan evli çiftlere odaklanılabilir, diğer duygu düzenleme stratejileri incelenabilir ve çiftlerin kullandıkları duygu düzenleme stratejilerindeki algıladıkları benzerlik ele alınabilir.
Nguyen ve ark. (2017), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Görüşme -Video kaydı -Davranışsal gözlem	414 yeni evli çift	Relationship quality	36 ay boyunca 4 farklı zamanda ölçüm: Çalışmanın başında, 9 ay sonra, 18 ay sonra ve 27 ay sonra	-Taşınma (bağımsız değişken) -İlişki kalitesi (bağımlı değişken)	Yaşadıkları yerden daha yoksul mahallelere taşınan çiftlerin ilişki kaliteleri artarken, daha zengin mahallelere taşınanların ilişki kaliteleri azalmaktadır.	Çiftlerin hayatını etkileyen diğer faktörlerin (iş kaybı vb.) etkisine bakılmalı, farklı etnik kökenlere sahip kişilerle araştırmalar yürütülmeli, çiftlerin taşınma sebepleri veya taşındıktan sonraki deneyimleri de (yeni taşınılan yerde maruz kalınan ayrımcılığın psikolojik sonuçları gibi) incelenmelidir.
Altgelt ve ark. (2018), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Laboratuvar çalışması	-108 yeni evli çift (Çalışma 1) -119 yeni evli çift (Çalışma 2)	QMI (Norton, 1983)	-Çalışma 1: Evliliğin ilk 3 yılı boyunca 6 ay aralıklarla ölçüm -Çalışma 2: Evliliğin ilk 3 yılı boyunca 1 sene aralıklarla ölçüm	-Narsisizm ve ilişki doyumu (bağımsız değişken) -Aldatma (bağımlı değişken)	<i>Kadınların narsisizmi kadınların ilişki doyumundaki düşüşü, bu düşüş de erkeklerin aldatmasındaki artış öngörmektedir.</i>	Kişilik özellikleri ve aldatma arasındaki ilişkideki mekanizmalara, kişinin zaman içerisindeki değişimine ve diğer kişilik özelliklerinin (özellikle cinsellikle ilgili) aldatmayı ne kadar belirlediğine bakılabilir.
Hammitt ve ark. (2018), Amerika Birleşik Devletleri	-Görüşme -Özbidirim -Video kaydı	Düşük geliri yeni evli 431 çift	Relationship satisfaction (Rauer ve ark., 2008; Davis ve ark., 2006)	2009-2013 yılları arasında 4 farklı zamanda ölçüm: Çalışmanın başında, 9 ay sonra, 18 ay sonra ve 27 ay sonra	-Stres, doyum ve saldırganlık (bağımsız değişken) -Olumsuz ilişki sonuçları (bağımlı değişken)	Çalışmanın başlangıcındaki stres ve doyum seviyesi saldırganlığın artma riskini artırabilir, bu artış da olumsuz ilişki sonuçlarına (boşanma vb.) sebep olabilir.	-
He ve ark. (2018), Çin	Özbidirim	268 yeni evli çift	-Marital Instability Index (Booth ve ark., 1983) -QMI (Norton, 1983)	2002-2004 yılları arasında yılda bir olacak şekilde 3 farklı zamanda ölçüm	-Duygusal affetme ve evlilik kalitesi (bağımsız değişken) -Evlilik istikrarı (bağımlı değişken)	Erkeklerde duygusal affetme kendi evlilik kalitesini artırmakta, bu da kendi evlilik istikrarını artırmaktadır. <i>Kadınlarda duygusal affetme kendilerinin evlilik kalitesini artırmakta; bu da hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilik istikrarını artırmaktadır.</i>	Eşin affediciliğine ilişkin algının evlilik istikrarını tahmin edip etmediği ve evlilik kalitesinin bu ilişkide aracı bir rol oynayıp oynamadığı test edilmelidir.

Tablo 2 (devam). Yeni Evli Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/ sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Li ve ark. (2018), Çin	Özbidirim	268 yeni evli çift	QMI (Norton, 1983)	3 farklı zamanda ölçüm: 2011, 2012, 2013 yıllarında	-İletişim ve çatışma çözümü (bağımsız değişken) -Evlilik kalitesi (bağımlı değişken)	<i>Kadınların günlük iletişimleri ve çatışma çözümü zaman içinde kendilerinin ve eşlerinin evlilik kalitelerini olumlu yönde öngörmektedir. Erkeklerin çatışma çözümü eşlerinin zaman içindeki evlilik kalitelerini olumlu yönde öngörmektedir.</i>	Birden fazla yöntem kullanılabilir ve sistematik incelemeler yapılabilir.
Li ve ark. (2019), Çin	Özbidirim	194 yeni evli çift	QMI (Norton, 1983)	2011-2013 yılları arasında 3 farklı zamanda ölçüm	-Çatışma çözme stili (bağımsız değişken) -Evlilik kalitesi (bağımlı değişken)	İşbirlikçi çatışma çözme stiline sahip olan çiftlerin evlilik kalitesi zamanla artmakta, yıkıcı çatışma çözme stiline sahip olan çiftlerin evlilik kalitesi ise zamanla azalmaktadır.	Çatışma çözme davranışlarını ve evlilik memnuniyetini değerlendiren birden fazla yöntem (günlük ve gözlem) kullanılabilir.
Manalel ve ark. (2019), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Mülakat	373 yeni evli çift	-Marital well-being (with a marital satisfaction question) -Marital tension	16 yıl boyunca 6 farklı zamanda ölçüm: Evliliğin 1., 2., 3., 4., 7. ve 16. yıllarında	-Evlilik gerginliği (bağımsız değişken) -Evlilik iyi oluşu (bağımlı değişken)	<i>Çalışmanın 1. yılında evlilik gerginliği ile zaman içindeki hem aktörün hem partnerin evlilik iyi oluşu arasında olumsuz bir ilişki vardır.</i>	Veri toplama zamanları arasındaki süre kısaltılabilir ve her veri toplama zamanında aynı anketler uygulanabilir. Evlilik gerginliği ve yıkıcı tartışma için daha iyi ölçüm araçları kullanılabilir. Ayrıca evlilik ile ilgili duyguların belirleyicileri, süreci ve çıktılarını birbirlerinden ayrıştırılabilir.
Hammett ve ark. (2021), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Görüşme	Farklı etnik kökenlerden gelen düşük gelirli yeni evli 431 çift	Marital satisfaction	2009-2013 yılları arasında 4 farklı zamanda ölçüm: Çift evlendiğinde, evlendikten 9, 18 ve 27 ay sonra	-İlişki doyumu (bağımsız değişken) -Yakın partner şiddeti (bağımlı değişken)	Yakın partner şiddetinin, doyum düzeyi düşük çiftlerde görülme olasılığı daha yüksek olsa da düşük doyumun zaman içinde yakın partner şiddetini artırması olası değildir.	-

Tablo 3. Bir Hastalıkla Mücadele Eden Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Klinnert ve ark. (1992), Amerika Birleşik Devletleri	-Görüşme -Özbidirim	Astrımlı veya astım şüphesi olan hamile 128 kadın ve eşleri	DAS (Spanier, 1976)	4 farklı zamanda ölçüm: Hamileliğin 3. ayında, bebek 6, 12 ve 18 aylıkken	-Çocuk sahibi olma, stresli ailesel olaylar, ailenin yapısal yükleri, çocukla ilgili yükler ve çocuk mizaçı (bağımsız değişken) -Evlilik uyumu ve doyumu (bağımlı değişken)	Ciftlerin evlilik uyumu çoğunlukla doğumdan sonra azalmaktadır. Bu azalmada stresli ailesel olaylar ve ailenin yapısal yükleri (ailede çocuk olup olmaması vb.), çocukla ilgili yüklerden daha fazla rol oynamaktadır. Annenin evlilik doyumu zor mizaçlı çocukları babanın evlilik doyumuyla kıyasla daha olumsuz etkilenmektedir.	Bu konuda daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.
Konstam ve ark. (1998), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	Kalp nakli yapılan 36 hasta ve eşleri	DAS (Spanier, 1976)	4 farklı zamanda ölçüm: 1. ve 2. ölçüm kalp nakline kabul edildikten 1 ve 4 ay sonra, 3. ve 4. ölçüm kalp naklinden 1 ve 4 ay sonra	-Eşlerden birinin kalp nakli olması (bağımsız değişken) -Evlilik stresi ve evlilik uyumu (bağımlı değişken)	Bütün ölçüm zamanlarında hem kalp nakli olan bireyler hem de eşleri hafif düzeyde evlilik stresi raporlamaktadır. Fakat kalp nakli olanlara kıyasla eşleri daha düşük evlilik uyumu göstermektedir.	Daha geniş örneklemli, nesnel sağlık göstergelerinin incelendiği, telefon ile veya yüz yüze mülakatların yapıldığı, evlilik uyumu ile ilgili ek ölçümlerin alındığı, nakli sürecinin farklı zamanlarında çiftlerin özel ihtiyaçlarının ele alındığı, evlilik uyumunun süreç üzerindeki uzun süreli etkisini inceleyen ve duygusal işleyiş ölçümlerinin alındığı çalışmalar yapılabilir. Çiftlerin iletişim kalıpları da incelenebilir.
Northouse ve ark. (2000), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	Kolon kanseri 56 hasta ve eşleri	DAS (Spanier, 1976)	3 farklı zamanda ölçüm: Tanıdan 1 hafta, ameliyattan 2 ay ve ameliyattan 1 yıl sonra	-Eşlerden birinin kolon kanseri olması (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Erkek hastanın ve eşleri hasta olan hem kadınların hem de erkeklerin zaman içindeki evlilik doyumları azalmaktadır.	Daha geniş örneklemli çalışmalar yapılmalıdır.
Richards ve Williams (2004), Avustralya	Özbidirim	Huntington hastalığı riski olan 43 birey ve eşleri	DAS (Spanier, 1976)	3 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm hastalık risk testi öncesi, 2. ölçüm 1. ölçümden 5-6 ay sonra ve 3. ölçüm test sonucundan 18 ay sonra	-Huntington hastalığı taşıyıcısı olmama (bağımsız değişken) -Evlilik uyumu (bağımlı değişken)	Huntington hastalığı taşıyıcısı olan gruptaki çiftlerin evlilik uyumlarında zaman içinde artma, taşıyıcı olmayan gruptaki çiftlerde ise azalma görülmektedir.	Niteliksel araştırmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

Tablo 3 (devam). Bir Hastalıkla Mücadele Eden Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Couper ve ark. (2009), Avustralya	Özbidirim	Tedavi edilebilir ve tedavi edilemez 103 prostat kanseri hasta ve eşleri	Dyadic Adjustment Scale (Sharpley ve Cross, 1982)	18 ay boyunca 2 farklı zamanda ölçüm: Tanı öncesi ve tanıdan 6 ay sonra	-Psikolojik sıkıntılar (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	<i>Prostat kanseri hastaların psikolojik sıkıntılarındaki artış eşlerinin ilerideki evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilemektedir.</i>	-
Ross ve ark. (2016), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	1. ve 2. evre prostat kanseri tanısı alan 159 hasta ve eşleri	QMI (Norton, 1983)	4 farklı zamanda ölçüm: Tanının konulduğu hafta, ameliyattan 1, 6 ve 12 ay sonra	-Hasta kişilerin fiziksel sağlıkları ve hasta olmayanların zihinsel sağlıkları (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	<i>Prostat kanseri ameliyatından sonraki 1. ayda, hasta kişilerin fiziksel sağlıkları eşlerinin evlilik doyumunu; 6 ve 12 ay sonra ise kendi evlilik doyularını olumlu etkilemektedir. Ameliyatı takip eden 1. ve 12. ayda ise çiftlerden hasta olmayanların zihinsel sağlıkları, hem kendilerinin hem de hasta olan eşlerinin zaman içindeki evlilik doyularını olumlu etkilemektedir.</i>	Partnerlerin deneyimledikleri stresin bir bütün olarak ilişkiyi nasıl etkilediği araştırılabilir ve hasta eşler, aldıkları tanının evresine göre ayrılıp karşılaştırma yapılabilir.
Burns ve ark. (2017), Kanada	Özbidirim	Akut lenfoblastik lösemili çocuğa sahip 47 ebeveyn eşleri	MAT (Locke ve Wallace, 1959)	2 farklı zamanda ölçüm: Tanıdan hemen sonra ve tanıdan 2 yıl sonra	-Rol çatışması (bağımsız değişken) -Evlilik uyumu (bağımlı değişken)	<i>Annelerdeki rol çatışması hem kendilerinin hem de babaların çocuğun lösemi tanısından 2 yıl sonraki evlilik uyumlarını; babalardaki rol çatışması ise sadece kendilerinin evlilik uyumlarını olumsuz etkilemektedir.</i>	Çocukluk kanseri ile karşılaşıldığında ebeveyn rollerinin nasıl deneyimlendiği daha fazla araştırılmalıdır.
Baertschi ve ark. (2019), İsviçre	Özbidirim	46 Parkinson hastası ve eşleri	Marital Satisfaction Scale (Roach ve ark. 1981)	4 farklı zamanda ölçüm: Derin beyin stimülasyonundan önce, ameliyattan 6, 12 ve 18 ay sonra	-Derin beyin stimülasyonuna maruz kılma (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	<i>Derin beyin stimülasyonuna (beynin belli noktalarına düşük seviyeli elektrik uyarısı veren uyanıcı) maruz kalan çiftlerin operasyondan 12 ve 18 ay sonrasındaki evlilik doyumları operasyon öncesine göre düşmüştür.</i>	Sonuçların doğrulanması için geniş bir örneklemle çalışma yenilenmelidir.
**Donarelli ve ark. (2019), İtalya	Özbidirim	Kısırlık tanısı alan 68 çift	ENRICH Marital Inventory (ENRICH; Olson ve ark., 1985)	2 farklı zamanda ölçüm: Tedaviye başlamadan önce ve embriyo transferi yapılan gün	-Damışmanlık almak (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	<i>Kısırlık tanısı alan çiftler içerisinde damışmanlık alan ve almayan grup arasında zaman içinde ilişki doyumunda herhangi bir fark bulunmamaktadır.</i>	Eşlerin her ikisinin iyi oluşu hali ve yaşam kalitesindeki gelişmelere ve erkekte kaynağı kısırlığın damışmanlık sürecindeki etkisine bakılmalıdır.

Tablo 4. Bebek Bekleyen/Hamilelik Döneminde Olan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Lang ve ark. (2004), Kanada	Özbidirim	Hamilelikte ve/veya doğumun ilk yılında bebek kaybı yaşayan evli veya birlikte yaşayan 110 çift	ENRICH marital satisfaction scale (EMSS; Fowers ve Olson, 1993)	3 farklı zamanda ölçüm: Kayıptan 2, 6 ve 13 ay sonra	-Dayanıklılık (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Bebek kaybindan 2 ay sonra dayanıklılık puanları daha yüksek olan çiftlerin, takip eden zamandaki evlilik doyumları daha fazla artmaktadır.	Eşler arasındaki benzerlikler, yas tepkileri ve olayın algılanması ile ilgili farklılıklar birlikte ele alınmalıdır.
**Trillingsgaard ve ark. (2014), Danimarka	Özbidirim	İlk bebeklerini bekleyen 228 çift	DAS (Spanier, 1976)	-3 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm: Hamileliğin 14-16. haftalarında, doğumdan 6 ve 30 ay sonra	-Kaygı, depresyon, yapıcı iletişim ve ilişki süresi (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Hem kadınların hem de erkeklerin kendi ilişki doyumu zaman içinde orta derecede azalmaktadır. Hamileliğin başından doğumdan sonraki 30. aya kadar olan süreçte ilişki doyumdaki bu azalmayı kaygı, depresyon, düşük yapıcı iletişim ve kısa ilişki süresi etkilemektedir.	Geçmiş çalışmalarda ilişki doyumu ile ilişkilendirilmiş 3 faktör (bebeğin mizacı, medeni durum ve bebek bakımının paylaşımı) gelecek araştırmalarda incelenebilir.
Marshall ve ark. (2015), Yeni Zelanda	Özbidirim	İlk bebeklerini bekleyen evli veya birlikte yaşayan 192 çift	Marital Satisfaction Inventory (MSI-Revised, (MSI-R; Snyder, 1997; Snyder ve Aikman, 1999)	2 yıl boyunca 5 farklı zamanda ölçüm: Doğumdan yaklaşık 6 hafta önce, doğumdan yaklaşık 6, 12, 18 ve 24 ay sonra	-Nevrotiklik ve uyumluluk (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	<i>Bireyin nevrotiği, yüksek olduğunda ve eşini uyumluluğu düşük olduğunda bireyin ve eşinin ilişki doyumu düşmektedir.</i>	Bireyin kişilik özelliklerine ek olarak eşinin de kişilik özellikleri genel ilişki bağlamı ile birlikte ele alınmalıdır. Bulgular farklı örneklem ve bağlamlarda yeniden test edilmelidir. Nevrotiklik ve uyumlu olmayan farklı yönleri ele alınmalıdır.
Sotskova ve ark. (2015), Kanada	Özbidirim	Hamile 98 kadın ve eşleri	DAS (Spanier, 1976)	3 farklı zamanda ölçüm: Hamileliğin 3. ayında, doğumdan 1 ve 2 yıl sonra	-Dışmanca tutumlar ve taşkınlık eğilimi (bağımsız değişken) -İlişki kalitesi (bağımlı değişken)	Ebeveynliğe geçiş sürecinde, kadınların dışmanca tutumları ve erkeklerin taşkınlık eğilimi kendi ilişki kalitelerini olumsuz etkilemektedir.	Gözlemsel yöntemleri kullanan ve yakın aralıklarla ölçüm alan boylamsal araştırmalar yapılabilir.
Volling ve ark. (2015), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Gözlem	Hamile 229 kadın ve eşleri	KMSS (Schumm ve ark., 1986)	5 farklı zamanda ölçüm: Hamileliğin son 3 ayında, doğumdan 1, 4, 8 ve 12 ay sonra	-İkinci çocuğa geçiş süreci (bağımsız değişken) -Evlilik uyumu (bağımlı değişken)	Çiftlerin çoğu ikinci çocuğa geçiş sürecinde evlilik uyumunda çok az düşüş veya kısa vadeli zorluklar yaşamaktadırlar.	Evlilik kalitesinin hem olumlu hem olumsuz yönlerini incelemek gibi ekstra ölçümler alınabilir.
**Le ve ark., (2016), Amerika Birleşik Devletleri	Özbidirim	Evli veya birlikte yaşayan ve ilk bebeklerini bekleyen 164 çift	Relationships Questionnaire (Braiker ve Kelley, 1979)	3 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm: Hamilelikte, doğumdan 6 ay ve 3 yıl sonra	-Doğumdan önceki ilişki kalitesi (bağımsız değişken) -İlişki kalitesi (bağımlı değişken)	Hem kadınlar hem de erkeklerde doğumdan önceki ilişki kalitesi, doğumdan 6 ay ve 3 yıl sonraki ilişki kalitesi ile olumlu ilişkilidir. <i>Kişinin bir zaman noktasındaki kendi ilişki kalitesi eşinin gelecekteki ilişki kalitesini olumlu öngörmektedir.</i>	Daha geniş ve çeşitli örneklem kullanılması (düşük SES'e sahip aileler), günlük çalışmalar yapılmalı, cinsiyet farklılıklarını altındaki mekanizmalar araştırılmalıdır.

Tablo 4 (devam). Bebek Bekleyen/Hamilelik Döneminde Olan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Durtschi ve ark. (2017), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Görüşme	Evli veya birlikte yaşayan ve ilk bebeklerini bekleyen 848 çift	Relationship quality	3 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm: Bebek doğduktan hemen sonra, 1 yıl ve 3 yıl sonra	-Destekleyici ebeveynlik davranışları, ebeveynlik stresi ve ebeveynlik algısı (bağımsız değişken) -İlişki kalitesi (bağımlı değişken)	Anne ve babaların bebeklik döneminde destekleyici ebeveynlik davranışları, 2 yıl sonra kendi ilişki kalitelerini olumlu öngörmektedir. Babaların daha yüksek ebeveynlik stresleri, gelecekteki kendi ilişki kalitelerini olumsuz etkilemektedir. <i>Annelerin babalarından aldıkları destekleyici ebeveynlik algısı babaların ilişki kalitesini olumlu öngörmektedir.</i>	Bu değişkenlerin etkilerinin kronolojisi ve yönü araştırılmamış, daha iyi ölçüm araçları kullanılmalı ve daha az bağımlık gösteren veya ayrılmış çiftlerde ortak ebeveynlik çalışılmalıdır.
Theisen ve ark. (2019), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbidirim -Laboratuvar çalışması -Video kaydı	Bebek bekleyen 192 çift	DAS (Spanier, 1976)	2 yıl boyunca 5 farklı zamanda ölçüm: Doğumdan yaklaşık 6 hafta önce, doğumdan 6, 12, 18 ve 24 ay sonra	-Mizah kullanımı ve planlanmamış gebelikte karşı karşıya kalma (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	Erkeklerde mizahın olumlu kullanımı kendi ilişki doyumlarını olumlu; <i>kadınların saldırgan mizah kullanımını erkeklerin ilişki doyumlarını olumsuz etkilemektedir.</i> Erkeklerin düşük düzeyde ilişkisel mizah kullanımı ve planlanmamış bir gebelikte karşı karşıya kalmaları ilişki doyumlarındaki düşüşü öngörebilir.	Hamilelik niyetini inceleyen çocuk sahibi olma arzusu değerlendirilmelidir. Mizah niyetinin mi yoksa algısının mi ilişkilerde daha etkili olduğu araştırılmalıdır. Eşlerin mizah algıları arasındaki farklılıkların da ilişki çıktıları ile ilgili olup olmadığı incelenmelidir.
Stertz ve Wiese (2020), Almanya	Özbidirim	Bebek bekleyen 135 çift	Relationship Assessment Scale (RAS; Hendrick, 1988).	4 farklı zamanda ölçüm: Hamileliğin 20. haftası tamamlanmış doğumdan 6, 12 ve 24 ay sonra	-Babaların çocukla ilgili mutlulukları (bağımsız değişken) -İlişki doyumu (bağımlı değişken)	<i>Babaların doğumdan 6 ay sonra çocukla ilgili mutlulukları, doğumdan 12 ve 24 ay sonraki hem kendilerinin hem de eşlerinin doyumunu olumlu etkilemektedir.</i>	Annelerin ve babaların çocukla ilgili mutluluklarının erkekle evresindeki diğer önemli yapılarla örtüşmesi araştırılabilir. Başka bir çocuğa sahip olduktan sonraki evlilik durumu değerlendirilebilir. Babalık rolü ve babalığıta olası değişiklikler de benzer çalışmalara dahil edilebilir.

Bebek bekleyen çiftlerde evlilik dinamiklerini olumsuz yordayan değişkenler ise; kaygı, depresyon, düşük yapıcı iletişim ve kısa ilişki süresi (Trillingsgaard ve ark., 2014), bireyin yüksek nevrozikliği ve eşinin düşük uyumluluğu (Marshall ve ark., 2015), kadınların düşmanca tutumları ve erkeklerin taşkınlık eğilimi (Sotskova ve ark., 2015), ikinci çocuğa geçiş süreci (Volling ve ark., 2015), babaların daha yüksek ebeveynlik stresleri (Durtschi ve ark., 2017), kadınların saldırgan mizah kullanımı, babaların düşük düzeyde ilişkisel mizah kullanmaları ve planlanmamış bir gebelikle karşı karşıya kalmalarıdır (Theisen ve ark., 2019).

Çocuğu Olan Çiftlerle Yapılan Çalışmalar

Bu sistematik derlemede çocuğu olan çiftlerle yapılan 10 çalışma mevcuttur (Bkz. Tablo 5).

Çocuğu Olan Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerini Yordayan Değişkenler

Çocuğu olan çiftlerde evlilik dinamiklerini olumlu yordayan değişkenler; eşlerin her ikisinin de çalışıyor olması (Helms ve ark., 2010), bir ülkede yaşanan yabancılaşma stresi (Hou ve ark., 2018) ve annelerin öz saygı seviyeleridir (El Ghaziri ve ark., 2019).

Çocuğu olan çiftlerde evlilik dinamiklerini olumsuz yordayan değişkenler ise; çiftlerin toplumsal cinsiyete dayalı atıflarının olması (Helms ve ark., 2006), iş baskısı (Sun ve ark., 2017), çocuğun yaşı (Hansson ve Ahlborg, 2012) ve ebeveyn olmadır (El Ghaziri ve ark., 2019; Seo, 2020).

Çocuğu Olan Çiftlerle Yapılan Araştırmalarda Evlilik Dinamiklerinin Yordadığı Değişkenler

Evlilik dinamiklerinin yordadığı değişken ise babaların doğum sonrası depresyonudur (Zhang ve ark., 2016). Ayrıca evlilik stresi yaşayan çiftlerde erkeklerin yüksek düzeydeki depresif belirtileri kadınların zaman içinde depresif belirtilerindeki yükselmeyi öngörmektedir (Kouros ve Cumming, 2010). Son olarak, ebeveynliğe geçişten çocuğun okula başladığı zamana kadar evlilik uyumundaki azalma, aile etkileşimlerinin kaliteindeki artma ile ilişkilidir (Simonelli ve ark., 2016).

Sistematik Derleme Kapsamında Gözlemlenen Ortak Temalar

Sistematik derleme kapsamında evlilik dinamiklerini boylamsal açıdan değerlendiren çalışmaların değişkenlerinin geniş bir yelpazede çeşitlilik gösterdiği gözlemlenmiştir. Nadir de olsa bazı çalışmalar ortak değişkenleri ele almıştır. Evlilik dinamiklerinin bağımlı değişken olduğu araştırmalardaki bağımsız değişkenler ortak temalar altında sınıflandırıldığında 7 çalışmada *iş/çalışma hayatı* (Bkz. Burch, 2020; Faulkner ve ark., 2005; Helms

ve ark., 2010; Lavner ve Clark, 2017; Schoen ve ark., 2006; Sun ve ark., 2017; Yi ve ark., 2019), 6 çalışmada *stres* (Bkz. Klinnert ve ark., 1992; Jaremka ve ark., 2013; Birditt ve ark., 2016; Durtschi ve ark., 2017; Hammett ve ark., 2018; Manal el ve ark., 2019) ve 5 çalışmada *çatışma* (Bkz. Gottman ve Levenson, 2000; Johnson ve ark., 2018; Li ve ark., 2018; Li ve ark., 2019; Yi ve ark., 2019) temaları ile ilgili değişkenlerin incelendiği görülmüştür. Dört çalışmada bir *müdahale programına katılma* (Bkz. Cordova ve ark., 2014; Donarelli ve ark., 2019; Owen ve ark., 2019; Wu ve ark., 2021), 4 çalışmada *alkol/sigara kullanımı* (Bkz. Kearns-Bodkin ve Leonard, 2005; Foulstone ve ark., 2016; Foulstone ve ark., 2017; Birditt ve ark., 2018), 4 çalışmada *depresyon* (Bkz. Kouros ve Cumming, 2010; Trillingsgaard ve ark., 2014; Zhang ve ark., 2016; Wu ve ark., 2021), 3 çalışmada ise *evlilik öncesi faktörleri* (Bkz. Brown ve ark., 2006; Stanley ve ark., 2012; Plopa ve ark., 2019) konu alan temalar işlenmiştir. *Öz saygı* (Bkz. Erol ve Orth, 2014; El Ghaziri ve ark., 2019), *ebeveynlik algısı* (Bkz. Durtschi ve ark., 2017; Parise ve ark., 2017), *toplumsal cinsiyet rolleri* (Bkz. Faulkner ve ark., 2005; Helms ve ark., 2006), *göçmenlik* (Bkz. Hou ve ark., 2018; Johnson ve ark., 2019), *bağlanma stili* (Bkz. Senchak ve Leonard, 1992; Velotti ve ark., 2016), *çocuğun yaşı* (Bkz. Hansson ve Ahlborg, 2012; Simonelli ve ark., 2016), *şiddet* (Bkz. Leonard ve ark., 2014; Hammett ve ark., 2018) ve *iletişim* (Bkz. Trillingsgaard ve ark., 2014; Li ve ark., 2018) temalarına ise 2'şer çalışmada rastlanmıştır.

Sistematik Derleme Kapsamında Partner Etkisine İlişkin Bulgular

Bu sistematik derleme kapsamında incelenen 74 araştırmanın 27'sinde anlamlı *partner etkisine* işaret eden bulgular gözlemlenmiştir. Söz konusu bulgular bireylerin evlilikle ilgili değerlendirmelerinde eşlerinin bazı özelliklerinin belirleyici olduğu yönünde kanıtlar sunmaktadır. Bu kanıtlar *kadınların eşleri üzerinde, erkeklerin eşleri üzerinde ve her iki çiftin birbirleri üzerindeki etkileri* olarak sınıflandırılabilir.

Kadınların, Eşlerinin Evlilik Dinamikleri Üzerindeki Etkisi

Bulgular incelendiğinde, kadınlar için söz konusu olan ve eşlerinin evlilikle ilgili değerlendirmeleri üzerinde belirleyici olan değişkenler şunlardır: Evli/birlikte yaşayan çiftlerle yapılan bir çalışmada kadınların tam zamanlı bir işinin olması ve eşleri ile tartışma deneyimlemeleri eşlerinin zaman içindeki daha düşük evlilik doyumunu öngörmekte (Yi ve ark., 2019); bir başka çalışmada ise kadınların stres seviyeleri, erkeklerin ilişki ile ilgili olumsuz hissetmeleri durumunda erkeklerin kan basıncını daha çok artırmaktadır (Birditt ve ark., 2016).

Tablo 5. Çocuğu Olan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Helms ve ark. (2006), Amerika Birleşik Devletleri	-Öz bildirim -Görüşme	Evlü, çocuğu olan, eşlerden her ikisinin de çalıştığı, orta yaştağı 194 çift	-Relationship Questionnaire (Braiker ve Kelley, 1979) -Marital quality -Aspects of Married Life Questionnaire (Huston ve ark., 1986).	3 farklı zamanda ölçüm	-Toplumsal cinsiyete dayalı atıflar (bağımsız değişken) -Evlilik kalitesi (bağımlı değişken)	Toplumsal cinsiyete dayalı atıflardaki benzerlik ve farklılıkların anlaşılması için evlilik kalitesinin yanı sıra evlilik istikrarı da değerlendirilmelidir.	
Helms ve ark. (2010), Amerika Birleşik Devletleri	-Öz bildirim -Görüşme	Evlü, 2 çocuğu olan ve çalışan 272 çift	Aspects of Married Life Questionnaire (Helms ve ark., 2003)	3 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm	-Çiftlerin çalışma durumu (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Çiftlerin ikisinin de çalışıyor olması zaman içindeki evlilik doyumlarını olumlu etkilemektedir. İksi de çalışan çiftlerin evlilik doyumları, bu grupta yer almayan çiftlere göre daha yüksektir.	-
Kouros ve Cumming (2010), Amerika Birleşik Devletleri	-Öz bildirim -Laboratuvar çalışması	En az 2 yıldır birlikte yaşayan ve 8-16 yaşları arasında çocukları olan 296 çift	MAT (Locke ve Wallace, 1959)	3 yıl boyunca yılda bir kez olacak şekilde 3 farklı zamanda ölçüm	-Başlangıçtaki depresyon düzeyi (bağımsız değişken) -İlerleyen zamanlardaki depresyon düzeyi (bağımlı değişken)	<i>Erkeklerin yüksek düzeydeki depresif belirtilerinin kadınların zaman içinde depresif belirtilerindeki yükselmeyi öngörmesi evlilik stresi yaşayan çiftler arasında daha güçlüdür.</i>	Depresyona yakınlığı etkileyen faktörler ve depresyon seviyeleri arasındaki cinsiyet farklılıklarının araştırılması gerekmektedir. Eşlerin birbirlerinin pozitif sağlık ve iyi oluşlarına nasıl katkı verebileceği üzerine çalışmalar yapılmalıdır.
Hansson ve Ahlberg (2012), İsveç	Öz bildirim	258 ebeveyn çift	-Modified Dyadic Adjustment Scale -Quality of Dyadic Relationship (QDR36)	3 farklı zamanda ölçüm: 1. çocuk 6 aylıkken, 4 ve 8 yaşındayken	-Çocuğun yaşı (bağımsız değişken) -İlişki kalitesi (bağımlı değişken)	Hem anne hem babalarda ilişki kalitesi ilk çocuk doğduktan 6 ay sonra yüksek iken, çocuk 4 yaşına geldiğinde azalmakta; çocuk 8 yaşındayken artmakta ancak 6 aylıkken gözlenen kaliteyi yakalamamaktadır.	-

Tablo 5 (devam). Çocuğu Olan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
Simonelli ve ark. (2016), İtalya	Özbildirim	Bir çocuğu olan 82 aile	DAS (Spanier, 1976)	2006-2012 yılları arasında 5 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm hamileliğin 7. ayında, diğer 3 ölçüm çocuk 4, 9, 18 aylıktan ve son ölçüm çocuk okul öncesi yaşa geldiğinde	-Çocuğun yaşı (bağımsız değişken) -Evlilik uyumu (bağımlı değişken)	Ebeveynliğe geçişten çocuğun okula başladığı zamana kadar evlilik uyumundaki azalma aile etkileşimlerinin kalitesindeki artma ile ilişkilidir.	Baba katılımı ile evlilik kalitesi arasındaki bağlantıları ve aile etkileşimlerinin çift uyumu üzerindeki etkilerini inceleyen daha uzun boylamsal çalışmalar yapılmalıdır.
Zhang ve ark. (2016), Çin	Özbildirim	İlk kez baba olan 180 erkek ve eşleri	KMSS (Schumm ve ark., 1986)	3 farklı zamanda ölçüm: Doğumdan 3 gün, 2 ve 6 hafta sonra	-Evlilik doyumu, ebeveynliğe dair öz yeterlilikler ve depresyon (bağımsız değişken) -Doğum sonrası depresyon (bağımlı değişken)	Üç zaman diliminde de babaların doğum sonrası depresyonunu babaların evlilik doyumları, ebeveynliğe dair öz yeterlilikleri ve annelerin depresyon puanları etkilemektedir.	-
Sun ve ark. (2017), Amerika Birleşik Devletleri	-Özbildirim -Görüşme	Her ikisi de çalışan, en az 2 çocuğu, evli 164 çift	Couple Relationship Domains Questionnaire (Huston ve ark., 1986)	3 yıl boyunca yılda bir kez olacak şekilde 3 farklı zamanda ölçüm	-İş baskısı (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Her partnerin kendi iş baskısı kendi evlilik doyumunu olumsuz etkilemektedir. Kadınların iş baskısı ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaları olumsuz etkilemektedir. Kadınların iş baskısı ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaları olumsuz etkilemektedir. Kadınların iş baskısı ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaları olumsuz etkilemektedir.	Ekonomik ve iş tipi açısından daha farklı özelliklere sahip örneklemere ulaşılabılır, çalışılan işlerin ve evliliğin bu çalışmada ele alınmayan başka boyutlarına da bakılabilir.
Hou ve ark. (2018), Amerika Birleşik Devletleri	Özbildirim	Evliliği ergen çocuğu Çin kökenli Amerikalı 416 çift	Marital quality	8 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm	-Bir ülkede yaşanan yabancılaşma (bağımsız değişken) -Evlilik kalitesi (bağımlı değişken)	Bireylerin bir ülkede yaşadıkları yabancılaşma stresi hem kendilerinin hem de eşlerinin zaman içindeki evlilik kalitesini olumsuz etkilemektedir.	Asya kökenli Amerikalı katılımcılarla, çocuğu veya daha küçük çocuğu çiftlerle benzer çalışmalar yapılabilir. Daha geniş bir boşanmış çift örneklemini ile kültürleşme stresinin boşanma üzerinde ne kadar etkili olduğu araştırılabilir.

Tablo 5 (devam). Çocuğu Olan Çiftlerle Yapılan Boylamsal Çalışmaların Genel Özeti

Çalışma	Yöntem	Katılımcı özellikleri/ sayısı	Ölçüm araçları	Çalışmanın süresi veya ölçüm sayısı	Bağımlı/bağımsız değişken	Bulgular	Öneriler
El Ghaziri ve ark. (2019), İsviçre	Özbidirim	Birlikte yaşadıkları en az bir çocukları olan 2.364 çift	Network of Relationship Inventory (Furman ve Buhrmester, 1985)	4 yıl boyunca 3 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm 2009 ve 2010'da, 2. ve 3. ölçüm 2 şer yıl aralıklarla	-Öz saygı (bağımsız değişken) -İlişki kalitesi (bağımlı değişken)	Hem annelerde hem babalarda zaman içinde romantik ilişki kalitesi azalmaktadır. Annelerin öz saygı seviyesi kendi romantik ilişki kalitelerindeki gelişimi olumlu öngörmektedir.	Öz saygının pozitif ortak ebeveynlik ve aileler üzerindeki uzun süreli etkilerine odaklanılmalı, değişkenler arasındaki neden sonuç ilişkilerini ortaya çıkaracak analiz yöntemleri kullanılmalı, aynı ilişkiler farklı seyreten gelişimsel süreçlerde de incelenmeli ve özel örneklemelere (engelliler) odaklanan çalışmalar yapılmalıdır.
Seo (2020), Kore	Özbidirim	Bebeği olan 2.096 çift	Revised Kansas Marital Satisfaction Scale (Chung, 2004)	2008-2013 yılları arasında 6 farklı zamanda ölçüm: 1. ölçüm bebek doğduğunda, diğer ölçümler yılda bir kez olacak şekilde	-Çocuk sahibi olma (bağımsız değişken) -Evlilik doyumu (bağımlı değişken)	Zaman içinde hem anne hem de babanın evlilik doyumunda azalma görülmektedir. Anne ve babaların evlilik doyumundaki değişim birbiri ile ilişkili olsa da çocuk sahibi olduktan sonra her ölçümde babaların evlilik doyumları annelerinkine göre daha yüksektir.	Aile bağıtlığı ve çocuklardaki davranış problemlerinin zaman içinde değişimi incelenmeli, değişkenler arası ilişkilerin yönü belirlenmeli ve çocuk sayısı ve sonradan meydana gelen medeni durum değişiklikleri de değerlendirilmelidir.

Bebek bekleyen/hamilelik döneminde olan kadınların saldırgan mizah kullanımı eşlerinin ilişki doyumlarını olumsuz etkilemekte (Theisen ve ark., 2019); annelerin babalardan aldıkları destekleyici ebeveynlik algısı babaların ilişki kalitesini olumlu öngörmektedir (Durtschi ve ark., 2017). Yeni evli çiftlerde kadınların narsisizmi kadınların ilişki doyumundaki düşüşü, bu düşüş de eşlerinin aldatmasındaki artışı öngörmektedir (Altgelt ve ark., 2018). Yeni evli çiftlerle yapılan başka bir araştırmaya göre ise kadınların evlilik kararına duydukları güven eşleriyle birlikte geçirdikleri zamanı olumlu etkilemekte bu da eşlerinin evlilik doyumunu etkilemektedir (Johnson ve Anderson, 2013).

Erkeklerin, Eşlerinin Evlilik Dinamikleri Üzerindeki Etkisi

Sistematik derlememiz kapsamında, erkeklerin sergilediği ya da sahip olduğu bazı özelliklerin de eşlerinin evlilikle ilgili değerlendirmeleri üzerinde belirleyici olabildiği görülmüştür. Söz konusu değişkenler şunlardır: Yeni evli çiftlerle yapılan bir çalışmaya göre erkeklerin çatışma çözümü eşlerinin zaman içindeki evlilik kalitelerini olumlu yönde öngörmektedir (Li ve ark., 2018). Evli/birlikte yaşayan çiftlerle yapılan çalışmada erkeklerin zaman içindeki sigarayı bırakma olasılığının, daha yüksek ilişki doyumu deneyimlemeleri ve eşlerinin sigarayı bırakmaları koşulunda daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Foulstone ve ark., 2017). Bir hastalıkla mücadele eden çiftlerle yapılan çalışmalara göre prostat kanseri hastalarının psikolojik sıkıntılarındaki artış eşlerinin ilerideki evlilik doyumunu olumsuz yönde etkilemekte (Couper ve ark., 2009); yine prostat kanseri ameliyatından sonraki 1. ayda, hasta kişilerin fiziksel sağlıkları eşlerinin evlilik doyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Ross ve ark., 2016). Çocuğu olan çiftlerle yapılan bir çalışmaya göre ise erkeklerin yüksek düzeydeki depresif belirtilerinin kadınların zaman içinde depresif belirtilerindeki artışı öngörmesi, evlilik stresi yaşayan çiftler arasında daha güçlüdür (Kouros ve Cumming, 2010).

Çiftlerin Birbirlerinin Evlilik Dinamikleri Üzerindeki Etkisi

Sistematik derlememiz kapsamında, çiftlerin her ikisi için partner etkisine işaret eden bulguların olduğu da görülmüştür. Hem kadınlar hem de erkekler açısından kendilerinin evlilikle ilgili değerlendirmelerinde, eşlerinin sahip olduğu şu özellikler belirleyici olmaktadır: Evli/birlikte yaşayan çiftlerle yapılan çalışmalara göre kadınların ve erkeklerin duygu düzenleme stratejilerini kullanmaları kadınların gelecekteki evlilik doyumlarını artırmaktadır (Bloch ve ark., 2014). Benlik belirginliği (benliğe dair inançların net ve emin bir şekilde tanımlı olması) bireyin hem kendisinin hem de eşinin za-

man içindeki evlilik doyumunu olumlu etkilemektedir (Parise ve ark., 2019). Bireylerin fazla iş yükü, takip eden zamandaki kendi evlilik doyumları üzerinde etkili değilken, eşin fazla iş yükü bireylerin kendi evlilik doyumunu olumsuz etkilemektedir (Lavner ve Clark, 2017). Çiftlerin her ikisinin de alkol kullanması koşulunda kadınların zaman içindeki olumsuz evlilik kalitesi azalmaktadır. Kadınların zaman içindeki olumsuz evlilik kalitesi ise, kadınların alkol kullanması ancak erkeklerin kullanmaması koşulunda artmaktadır (Birditt ve ark., 2018). Kadınların kendilerine yönelik müdahaleci ebeveynlik algısı zaman içinde eşlerini kendi benliklerine dahil etmelerini olumsuz yönde etkilemekte; bu durum da kadınların ve erkeklerin zaman içindeki ilişki kalitelerini olumlu öngörmektedir (Parise ve ark., 2017). Ayrıca erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek içsel kontrol odağına sahip olmalarının hem kadınlar hem de erkekler için daha yüksek evlilik doyumunu öngördüğü gözlenmiştir (Lee ve MkKinnish, 2019).

Yeni evli çiftlerle yapılan çalışmalara göre kadın ve erkeklerde ilişkisel öz-düzenleme (ilişki doyumunu artıracak davranışları kullanma) hem kendilerinin hem de eşlerinin ilişki doyumunu ile olumlu ilişkilidir (Halford ve ark., 2007). Çalışmanın birinci yılındaki evlilik gerginliği ile zaman içindeki hem kişinin hem eşinin evlilik iyi oluşu arasında olumsuz bir ilişki vardır (Manalel ve ark., 2019). Kadınların günlük iletişimleri ve çatışma çözümü zaman içinde kendilerinin ve eşlerinin evlilik kalitelerini olumlu yönde öngörmektedir (Li ve ark., 2018). Erkeklerin duygularını bastırması ve kadınların kaçınan bağlanmaları çiftlerin her ikisinin de zaman içinde algıladıkları evlilik kalitesindeki düşüşü öngörmektedir (Velotti ve ark., 2016). Kadınlarda duygusal affetme kendilerinin evlilik kalitesini artırmakta; bu da hem kendilerinin hem de eşlerinin evlilik istikrarını artırmaktadır (He ve ark., 2018).

Bebek bekleyen/hamilelik döneminde olan çiftlerle yapılan çalışmalara göre hem erkek hem de kadınların bir zaman noktasındaki kendi ilişki kalitesi, eşlerinin gelecekteki ilişki kalitesini olumlu öngörmekte (Le ve ark., 2016); babaların doğumdan 6 ay sonra çocukla ilgili mutlulukları, doğumdan 12 ve 24 ay sonraki hem kendilerinin hem de eşlerinin doyumunu olumlu etkilemektedir (Stretz ve Wiese, 2020). Bireyin nevroitikliği yüksek ve eşinin uyumluluğu düşük olduğunda hem bireyin ve hem de eşinin ilişki doyumunu düşmektedir (Marshall ve ark., 2015).

Bir hastalıkla mücadele eden çiftlerle yapılan çalışmalarda annelerdeki rol çatışması hem kendilerinin hem de eşlerinin çocuğun lösemi tanısından 2 yıl sonraki evlilik uyumlarını etkilemekte (Burns ve ark., 2017); prostat ameliyatını takip eden 1. ve 12. ayda çiftlerden hasta olmayanların zihinsel sağlıkları hem kendilerinin hem de hasta olan eşlerinin zaman içindeki evlilik doyumlarını olumlu etkilemektedir (Ross ve ark., 2016).

Çocuğu olan çiftlerle yapılan çalışmalarda ise bireylerin bir ülkede yaşadıkları yabancılık stresinin hem kendilerinin hem de eşlerinin zaman içindeki evlilik kalitesini olumlu etkilediği gözlenmiştir (Hou ve ark., 2018). Kadınların iş baskısı ve evlilik doyumları arasındaki olumsuz ilişki sadece erkekler de yüksek baskı raporladığında; erkeklerin iş baskısı ile evlilik doyumları arasındaki olumsuz ilişki ise sadece kadınlar düşük baskı raporladığında anlamlıdır (Sun ve ark., 2017).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, evlilik kalitesi, doyum ve uyumu anahtar kelimeleri ile çiftlerle ve boylamsal olarak gerçekleştirilen araştırmaların sistematik bir derlemesi yapılmış; bu konuda mevcut uluslararası alanyazına dayalı genel bir çerçeve oluşturmanın hem araştırmacılar hem de alandaki uygulamacılar için yararlı olacağı düşünülmüştür.

Sistematik derlememiz çiftlerin evlilik kalitesi, doyum veya uyumu anahtar kelimeleri ile evlilik dinamiklerini inceleyen boylamsal çalışmaların 1990'lardan önce (örn. Gottman ve Krokoff, 1989) çalışılmaya başladığını ve zamanla çalışma sayısının arttığını göstermektedir. Söz konusu çalışmaların yarısından fazlası ABD'de gerçekleştirilmiştir. Ayrıca tarama kriterleri kapsamında Türkiye'de yapılan bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Gözlenen bu eksikliğin giderilmesi adına benzer çalışmaların Türkiye'de de yapılmasının hem ülkemiz hem de dünya alanyazınına büyük bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmaların daha çok ayrık/özerk benliğin ön planda olduğu bireyci topluluk olarak değerlendirilen ülkelerde (Kağıtçıbaşı, 2019) gerçekleştirildiği görülmektedir. Sistematik derlememiz kapsamında elde edilen bulguların çoğunluğunun Batılı, eğitilmiş, endüstrilemiş, zengin ve demokratik (*WEIRD*) örneklerle yürütülen çalışmalardan elde edildiği göz önünde bulundurulduğunda (Henrich ve ark., 2010) sonuçların genellenebilirliği konusunda dikkatli olunması aşikardır. Örneğin evliliği sürdürmeyi destekleyen ve evliliğin sonlanması na neden olan değişkenlerin (duygu düzenleme, ilişkide özerklik, denetim vb.) toplumsal ve kültürel özelliklere göre farklılaşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim farklı kültürlerde evlilik dinamiklerinin çalışılması pek çok araştırmacı tarafından önerilmektedir (Erol ve Orth, 2014; Hou ve ark., 2018; McNulty ve Russell, 2010; Yi ve ark., 2019). Ayrıca derlemeye dahil edilen araştırmalarda kültürlerarası yaklaşımı benimseyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Kültürlerarası çalışmaların kültüre özgü olan ile evrensel olanın belirlenmesi açısından oldukça önemli olduğu (Kağıtçıbaşı, 2019) göz önünde bulundurulduğunda, ileride ya-

pılacak çalışmaların klinik uygulamalara da fayda sağlaması açısından kültürlerarası süreçleri karşılaştırması önerilebilir.

Yetmiş dört çalışmanın 1 tanesinde veriler yalnızca görüşme yöntemiyle toplanmışken 73 tanesinde farklı veri toplama yöntemleri (öz bildirim, görüşme, laboratuvar çalışması, video kaydı, fizyolojik ölçüm ve gözlem) kullanılmıştır. Çiftlerle yapılan boylamsal çalışmalarda öz bildirim yönteminin sıklıkla kullanılması durumu, alanyazındaki bulgularla da tutarlılık göstermektedir (Galovan ve ark., 2022). Verilerin özellikle öz bildirim yöntemiyle toplanması koşulunda oluşabilecek sosyal istenirlik yapay sonuçları üretmeye, gerçek sonuçları gizlemeye ve değiştirmeye sebep olabileceği için (Ganster ve ark., 1983), son yıllarda örtük ölçüm yöntemlerinin de yakın ilişkiler çalışmalarında kullanılmaya başlandığı ve bunun da araştırmacılara açık ölçümlerle elde edilemeyen bazı bilgilere ulaşma şansı verdiği görülmektedir (Sakman, 2021). Ayrıca çalışmaların bir kısmında birden fazla yöntemin (öz bildirim ve görüşme gibi) bir arada kullanıldığı da görülmektedir. Bu tarz çok yöntemli yaklaşımlar (*multi-method approach*) elde edilen bulgu güvenilirliğini artırdığından (Shaughnessy ve ark., 2012) gelecekteki çalışmaların bu yaklaşımı benimsemeleri önerilmektedir (Gottman ve Levenson, 2002; Li ve ark., 2018; 2019). Bu sebeplerle öz bildirim gözlemsel ve fizyolojik ölçümlerle desteklenmesi ve açık ölçümlere ek olarak örtük ölçüm yöntemlerinin de kullanılması alana önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Derlemeye dahil edilen araştırmaların katılımcı sayısı gözden geçirildiğinde 1000 çift ve üzeri katılımcıyla yapılan çalışmalar olduğu gibi 100 çift ve altı katılımcıyla yapılan çalışmaların da olduğu görülmektedir. Ancak yine yukarıda bahsedilen kültürel ve toplumsal farklılıkların önemi göz önünde bulundurulduğunda elde edilen sonuçların genellenebilirliği için gelecekteki çalışmaların daha geniş (Baertschi ve ark., 2019; Foulstone ve ark., 2016; Gottman ve Levenson, 2002; Konstam ve ark., 1998; Northouse ve ark., 2020; Plopa ve ark., 2019) ve çeşitli (Hou ve ark., 2018; Le ve ark., 2016; Wu ve ark., 2021) örneklerle ile tekrarlanması önerilmiştir. Derlemeye dahil edilen makaleler kapsamında, son 30 yılda farklı örneklem özelliklerine sahip araştırmaların yürütüldüğü görülmektedir. Gerçekleştirilecek bundan sonraki çalışmaların farklı etnik kökenlerden gelen (Erol ve Orth, 2014; McNulty ve Russell, 2010; Nguyen ve ark., 2017; Hammett ve ark., 2021) ve farklı dini inançlara sahip (Hwang ve ark., 2021) katılımcılarla yürütülmesi de öneriler arasındadır.

Sistematik derlememize dahil edilen çalışmaların çoğunda araştırmacıların evlilik kalitesi, doyum veya uyumunu ölçmek için kendi geliştirdikleri ölçüm araçlarını kullandıkları gözlenmiştir. Ayrıca ilgili alanyazın

için geliştirilmiş birçok ölçek olmakla birlikte en sık kullanılanlar DAS (Spanier, 1976), QMI (Norton, 1983) ve MAT'dır (Locke ve Wallace, 1959). İlişki dinamiği kavramlarının kapsam ve ölçüm özellikleri ile ilgili alanyazında farklı görüşlerin olduğu (Delatorre ve Wagner, 2020) ve yapılan çalışmalarda doyum, uyum ve kalite değişkenlerinin birbirlerinden kesin olarak ayrıldığı görülmektedir. Bu nedenle bu değişkenler ile ilgili bir tarama yapıldığında yalnızca bir anahtar kelime ile arama yapılmasının yetersiz olduğu söylenebilir. Örneğin Bloch ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada "evlilik doyumu" hem anahtar kelime olarak kullanılmış hem de bulgular bununla tartışılmış ancak ölçek olarak Marital Adjustment Test (Locke ve Wallace, 1959) kullanılmıştır. Kearns-Bodkin ve Leonard'ın (2005) ise anahtar kelime olarak "evlilik kalitesi"ni kullandığı, çalışmayı evlilik kalitesi ve doyumu ile tartıştığı fakat ölçümü Marital Adjustment Test (Locke ve Wallace, 1959) ile aldığı gözlenmiştir. Anahtar kelime olarak doyumun kullanıldığı ve bulguların bu çerçevede tartışıldığı ancak ölçüm aracı olarak Quality of Marriage Index (Norton, 1983) aracının kullanıldığı çalışmaların (Lavner ve Clark, 2017; Parise ve ark., 20119) olduğu da gözlenmiştir. Kavramlarla ilgili görüş birliğinin sağlanması zor olsa da bu konularla ilgili tarama yapacak araştırmacı ve uzmanların bu noktayı dikkate almaları önerilebilir.

Derlemede yer alan 74 araştırmanın sadece 7 tanesinde (Cordova ve ark., 2014; Donarelli ve ark., 2019; Le ve ark., 2016; Owen ve ark., 2019; Stanley ve ark., 2012; Trillingsgaard ve ark., 2014; Wu ve ark., 2021) katılımcılar bir müdahaleye maruz bırakılmıştır. Bu tarz çalışmalarda, katılımcılardan müdahale uygulanmadan önce ve sonra ölçüm alınmakta veya müdahale uygulanan ve uygulanmayan katılımcılar ölçülen değişken bağlamında kıyaslanmaktadır. Her iki yöntem de müdahale programlarının etkililiğini ortaya koyması ve psikolojinin uygulamalı alanlarına katkı sunması açısından önemlidir. Bu önem göz önünde bulundurulduğunda sadece 7 çalışmada müdahalenin olması ilgili alanyazın açısından bir eksiklik olarak görülebilir. Derlemeye dahil edilen araştırmalar kapsamında bu eksikliği gidermeye yönelik bazı öneriler yer almaktadır. Örneğin gelecek araştırmalar için yas sürecinin (Lang ve ark., 2004), duygusal işleyişin (Bloch ve ark., 2014), saldırganlığın (Hammett ve ark., 2018), depresyonu önlemenin (Kouros ve Cumming, 2010) ve hastalıkların (Northouse ve ark., 2000; Couper ve ark., 2009) evlilik doyumuna etkisi konularında müdahale programlarının geliştirilmesi önerilmiştir. Ayrıca gelecekte yapılacak araştırmalarda farklı etnik köken ve düşük sosyoekonomik seviyeden gelen çiftler (Hammett ve ark., 2021) ile Afrika kökenli Amerikalı çiftlere (Sun ve ark., 2017) yönelik müdahale programlarının geliştirilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Yapılan bir metanaliz çalışmasında evlenmeden önce müdahale programlarına katılan çiftlerin kişilerarası beceriler ve evlilik kalitesi alanlarındaki kazanımlarının katılmayan çiftlere göre daha yüksek olduğu kanıtlandığından (Carroll ve Doherty, 2003), ileride yapılacak çalışmalarda müdahale, eğitim ve terapi uygulamalarına yer verilmesi, alanyazındaki bu eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacaktır denilebilir.

Boylamsal çalışmaların minimum ve maksimum süresi ile ilgili alan yazında bir bilgiye yer verilmiyor olsa da derlemeye dahil edilen çalışmaların sürelerinin 6 hafta ile 17 yıl arasında değişen geniş bir ranjda olduğu görülmektedir. İleride yapılacak çalışmalar için ikiden fazla zaman diliminde ölçüm alınması (Faulkner ve ark., 2005), ölçüm zamanları arasındaki sürenin kısa tutulması (Sotskova ve ark., 2015) ve daha uzun süren çalışmaların yapılması (Helms ve ark., 2010; Simonelli ve ark., 2016) önerilmektedir.

Sonuç olarak sistematik derlememizde hem evlilik dinamiklerini yordayan hem de evlilik dinamikleri tarafından yordanan birçok değişkene ulaşılmıştır. Bu değişkenlerin *kişisel* (örn. duygusal affetme, benlik belirginliği, duygu düzenleme, bağlanma), *çevresel* (örn. kök aileden algılanan müdahaleci ebeveynlik, bir ülkede yaşanan yabancılık stresi, iş baskısı) ve *sağlık* (örn. prostat kanseri, kalp nakli, kısırlık) şeklinde kategorilendirilebileceği görülmektedir. İncelenen çalışmalar kapsamında yaptığımız tematik kategorilendirme ise yoğunluklu olarak *iş/çalışma hayatı*, *stres* ve *çalışma* odaklı konuların evlilik dinamikleri üzerindeki etkilerine dair araştırmaların gerçekleştirildiğine işaret etmektedir.

Ayrıca sistematik derlememize dahil olan araştırmalar kapsamında, aktör etkisine ve partner etkisine işaret eden bulguların frekanslarını göz önünde bulundurarak, yoğunluklu olarak *aktör etkisi* görülmüştür denilebilir ki bu durum alanyazında da (Joel ve ark., 2020) tutarlıdır. Aktör etkisine kıyasla görece daha az sayıda olsa da *partner etkisine* ilişkin bulguların yakın ilişkiler literatürüne çok değerli katkılar sunduğu ve alandaki uygulamacılar açısından da işlevsel olacağı gözden kaçırılmamalıdır.

Sistematik derlememiz kapsamındaki 74 çalışmanın bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, benzer değişkenlerin çalışıldığı ancak birbiriyle çelişen bulguların elde edildiği araştırmaların da mevcut olduğu gözlenmiştir. Örneğin, çiftlerin iş yaşamları ve evlilik dinamikleri arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar kapsamında, kadınların iş kaybı yaşamalarının evlilik dinamiklerini olumlu (Faulkner ve ark., 2005) ve kadınların tam zamanlı bir işe girmelerinin evlilik dinamiklerini olumsuz yordadığı görülmüştür (Yi ve ark., 2019). Öte yandan kadınların tam zamanlı bir işe girmeleri veya tam zamanlı bir işten ayrılmalarının evlilik dinamikleri

riyle ilişkili bulunmadığı (Schoen ve ark., 2006) ve çiftin her ikisinin de çalışıyor olmasının evlilik dinamikleri için olumlu bir etki yarattığı (Helms ve ark., 2010) yönünde bulgular da mevcuttur. Söz konusu tutarsızlığın netleştirilmesi adına gelecek araştırmalarda, çiftlerin ve özellikle kadınların iş yaşamları ile evlilik dinamikleri arasındaki ilişkiye odaklanırken yaşamın diğer alanlarında (örn. ev içi vb.) ne kadar sorumluluk yüklenildiğinin de incelendiği araştırmaların ya da bu tema içerikli meta-analizlerin gerçekleştirilmesinin uygun olacağı söylenebilir.

Sistemantik derlememizin bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Alanyazın taraması yapılırken yalnızca İngilizce olarak “evlilik kalitesi”, “evlilik doyumu” ve “evlilik uyumu” anahtar kelimelerinin kullanılması, yalnızca İngilizce olarak yayımlanan makalelerin dahil edilmesi, yalnızca Dokuz Eylül Üniversitesi kütüphanesi aracılığı ile Web of Science ve ScienceDirect veritabanlarının taranması sınırlılık olarak değerlendirilebilir.

Bu derlemenin ilişki araştırmaları açısından işlevsel bir kaynak olması beklenmektedir. Aktarılan bulgular, geliştirilecek müdahale programlarında ve yürütülecek uygulama çalışmalarında çiftlerin farkındalıklarını artırmak için kullanılabilir. Ayrıca ileride yapılacak araştırmaların ve uygulamaların yukarıda sunulan çalışmaların sınırlılıklarını dikkate alarak var olan boşlukları doldurması yakın ilişkiler yazımına önemli katkılar sunacaktır.

Kaynaklar

- *Acitelli, L. K., Rogers, S., & Knee, C. R. (1999). The role of identity in the link between relationship thinking and relationship satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 16(5), 591–618. <https://doi.org/10.1177/0265407599165003>
- Albuquerque, S., Narciso, I., & Pereira, M. (2018). Dyadic coping mediates the relationship between parents' grief and dyadic adjustment following the loss of a child. *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal*, 31(1), 93–106. <https://doi.org/10.1080/10615806.2017.1363390>
- *Altgelt, E. E., Reyes, M. A., French, J. E., Meltzer, A. L., & McNulty, J. K. (2018). Who is sexually faithful? Own and partner personality traits as predictors of infidelity. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(4), 600–614. <https://doi.org/10.1177/0265407517743085>
- Amani, R., & Khosroshahi, A. S. (2020). The structural model of marital quality based on secure attachment style through the mediating role of self-compassion, resilience, and perspective-taking. *The American Journal of Family Therapy*, 49(1), 16–36. <https://doi.org/10.1080/01926187.2020.1813653>
- Amato, P. R., Johnson, D. R., Booth, A., & Rogers, S. J. (2003). Continuity and change in marital quality between 1980 and 2000. *Journal of Marriage and Family*, 65(1), 1–22. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00001.x>
- *Baertschi, M., Favez, N., Flores Alves Dos Santos, J., Radomska, M., Herrmann, F., Burkhard, P., Canuto, A., & Weber, K. (2019). The impact of deep brain stimulation for Parkinson's disease on couple satisfaction: An 18-month longitudinal study. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 26(4), 461–469. <https://doi.org/10.1007/s10880-019-09601-x>
- Berge, J. M., Patterson, J. M., & Rueter, M. (2006). Marital satisfaction and mental health of couples with children with chronic health conditions. *Families, Systems, & Health*, 24(3), 267–285. <https://doi.org/10.1037/1091-7527.24.3.267>
- Bernard, J. (1934). Factors in distribution of success in marriage. *American Journal of Sociology*, 40(1), 49–60. <https://doi.org/10.1086/216651>
- *Birditt, K. S., Newton, N. J., Cranford, J. A., & Ryan, L. H. (2016). Stress and negative relationship quality among older couples: Implications for blood pressure. *The Journals of Gerontology: Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 71(5), 775–785. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbv023>

- *Birditt, K. S., Cranford, J. A., Manalel, J. A., & Antonucci, T. C. (2018). Drinking patterns among older couples: Longitudinal associations with negative marital quality. *The Journals of Gerontology: Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 73(4), 655–665. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbw073>
- *Bloch, L., Haase, C. M., & Levenson, R. W. (2014). Emotion regulation predicts marital satisfaction: More than a wives' tale. *Emotion*, 14(1), 130–144. <https://doi.org/10.1037/a0034272>
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. R. H. (2000). Research on the Nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 964–80. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x>
- *Brown, S. L., Sanchez, L. A., Nock, S. L., & Wright, J. D. (2006). Links between premarital cohabitation and subsequent marital quality, stability, and divorce: A comparison of covenant versus standard marriages. *Social Science Research*, 35(2), 454–470. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2006.03.001>
- *Burch, T. (2020). All in the family: The link between couple-level work-family conflict and family satisfaction and its impact on the composition of the family over time. *Journal of Business and Psychology*, 35(5), 593–607. <https://doi.org/10.1007/s10869-019-09641-y>
- Burgess, E. W., & Cottrell, L. S., Jr. (1939). *Predicting success or failure in marriage*. Prentice-Hall.
- *Burns, W., Péloquin, K., Sultan, S., Moghrabi, A., Marcoux, S., Krajinovic, M., Sinnett, D., Laverdière, C., & Robaey, P. (2017). A 2-year dyadic longitudinal study of mothers' and fathers' marital adjustment when caring for a child with cancer. *Psycho-Oncology*, 26(10), 1660–1666. <https://doi.org/10.1002/pon.4189>
- Burpee, L. C., & Langer, E. J. (2005). Mindfulness and marital satisfaction. *Journal of Adult Development*, 12(1), 43–51. <https://doi.org/10.1007/s10804-005-1281-6>
- Burr, W. R. (1970). Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle: A random middle class sample. *Journal of Marriage and the Family*, 32(1), 29–37. <https://doi.org/10.2307/349968>
- Carlson, D. L. (2022). Reconceptualizing the gendered division of housework: Number of shared tasks and partners' relationship quality. *Sex Roles*, 86(9–10), 528–543. <https://doi.org/10.1007/s11199-022-01282-5>
- Carroll, J. S., & Doherty, W. J. (2003). Evaluating the effectiveness of premarital prevention programs: A meta-analytic review of outcome research. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 52(2), 105–118. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00105.x>
- Christopher, C., Umemura, T., Mann, T., Jacobvitz, D., & Hazen, N. (2015). Marital quality over the transition to parenthood as a predictor of coparenting. *Journal of Child and Family Studies*, 24(12), 3636–3651. <https://doi.org/10.1007/s10826-015-0172-0>
- Collins, L. M. (2006). Analysis of longitudinal data: The integration of theoretical model, temporal design, and statistical model. *Annual Review of Psychology*, 57(1), 505–528. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.57.102904.190146>
- *Conger, R. D., Rueter, M. A., & Elder, G. H., Jr. (1999). Couple resilience to economic pressure. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(1), 54–71. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.76.1.54>
- Cook, W. L. (1998). Integrating models of interdependence with treatment evaluations in marital therapy research. *Journal of Family Psychology*, 12(4), 529–542. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.12.4.529>
- Cook, W. L., & Kenny, D. A. (2005). The Actor-Partner Interdependence Model: A model of bidirectional effects in developmental studies. *International Journal of Behavioral Development*, 29(2), 101–109. <https://doi.org/10.1080/01650250444000405>
- *Cordova, J. V., Fleming, C. J. E., Morrill, M. I., Hawrilenko, M., Sollenberger, J. W., Harp, A. G., Gray, T. D., Darling, E. V., Blair, J. M., Meade, A. E., & Wachs, K. (2014). The Marriage Checkup: A randomized controlled trial of annual relationship health checkups. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 82(4), 592–604. <https://doi.org/10.1037/a0037097>
- *Couper, J., Bloch, S., Love, A., Duchesne, G., MacVe-an, M., & Kissane, D. (2009). Coping patterns and psychosocial distress in female partners of prostate cancer patients. *Psychosomatics: Journal of Consultation and Liaison Psychiatry*, 50(4), 375–382. <https://doi.org/10.1176/appi.psy.50.4.375>
- Curran, P. J. ve Bauer, D. J. (2011). The disaggregation of within-person and between-person effects in longitudinal models of change. *Annual Review of Psychology*, 62(1), 583–619. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.100356>
- Dean, D. G. (1966). Emotional maturity and marital adjustment. *Journal of Marriage and the Family*, 28(4), 454–57. <https://doi.org/10.2307/349543>
- Delatorre, M. Z., & Wagner, A. (2020). Marital quality assessment: Reviewing the concept, instruments, and methods. *Marriage & Family Review*, 56(3), 193–216. <https://doi.org/10.1080/01494929.2020.1712300>

- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: Romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*, 9(2), 257–277. <https://doi.org/10.1007/s10902-007-9051-8>
- *Donarelli, Z., Salerno, L., Lo Coco, G., Allegra, A., Marino, A., & Kivlighan, D. M. (2019). From telescope to binoculars. Dyadic outcome resulting from psychological counselling for infertile couples undergoing ART. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 37(1), 13–25. <https://doi.org/10.1080/02646838.2018.1548757>
- *Durtschi, J. A., Soloski, K. L., & Kimmes, J. (2017). The dyadic effects of supportive coparenting and parental stress on relationship quality across the transition to parenthood. *Journal of Marital and Family Therapy*, 43(2), 308–321. <https://doi.org/10.1111/jmft.12194>
- *El Ghaziri, N., Darwiche, J., & Antonietti, J.-P. (2019). Is self-esteem a resource for the parental couple? A longitudinal study on the quality of the romantic and coparental relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(11–12), 3773–3795. <https://doi.org/10.1177/0265407519838349>
- England, P., Levine, A., & Mishel, E. (2020). Progress toward gender equality in the United States has slowed or stalled. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 117(13), 6990–6997. <https://doi.org/10.1073/pnas.1918891117>
- Erbek, E., Beştepe, E., Akar, H., Eradamlar, N., & Alpkın, R. (2005). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam*, 18(1), 39–47.
- *Erol, R. Y., & Orth, U. (2014). Development of self-esteem and relationship satisfaction in couples: Two longitudinal studies. *Developmental Psychology*, 50(9), 2291–2303. <https://doi.org/10.1037/a0037370>
- *Faulkner, R. A., Davey, M., & Davey, A. (2005). Gender-related predictors of change in marital satisfaction and marital conflict. *American Journal of Family Therapy*, 33(1), 61–83. <https://doi.org/10.1080/01926180590889211>
- Fincham, F. D., & Rogge, R. (2010). Understanding relationship quality: Theoretical challenges and new tools for assessment. *Journal of Family Theory & Review*, 2(4), 227–242. <https://doi.org/10.1111/j.1756-2589.2010.00059.x>
- *Foulstone, A. R., Kelly, A. B., & Kiffe, T. (2017). Partner influences on smoking cessation: A longitudinal study of couple relationships. *Journal of Substance Use*, 22(5), 501–506. <https://doi.org/10.1080/14659891.2016.1255791>
- *Foulstone, A. R., Kelly, A. B., Kiffe, T., & Baxter, J. (2016). Heavy alcohol use in the couple context: A nationally representative longitudinal study. *Substance Use & Misuse*, 51(11), 1441–1450. <https://doi.org/10.1080/10826084.2016.1178295>
- Fye, M. A., Chasek, C. T., Mims, G. A., Sandman, J., & Hinrichsen, A. (2020). Marital satisfaction during retirement. *The Family Journal*, 28(3), 313–318. <https://doi.org/10.1177/1066480720929689>
- Galovan, A. M., Orbuch, T. L., Shrout, M. R., Drebit, E., & Rice, T. M. (2022). Taking stock of the longitudinal study of romantic couple relationships: The last 20 years. *Personal Relationships*, 1–43. <https://doi.org/10.1111/per.12452>
- Ganster, D. C., Hennessey, H. W., & Luthans, F. (1983). Social desirability response effects: Three alternative models. *Academy of Management Journal*, 26(2), 321–331. <https://doi.org/10.2307/255979>
- *Gerstorff, D., Windsor, T. D., Hoppmann, C. A., & Butterworth, P. (2013). Longitudinal change in spousal similarities in mental health: Between-couple and within-couple perspectives. *Psychology and Aging*, 28(2), 540–554. <https://doi.org/10.1037/a0032902>
- Gordon, K. C., Hughes, F. M., Tomcik, N. D., Dixon, L. J., & Litzinger, S. C. (2009). Widening spheres of impact: The role of forgiveness in marital and family functioning. *Journal of Family Psychology*, 23(1), 1–13. <https://doi.org/10.1037/a0014354>
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47–52. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.57.1.47>
- *Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (2000). The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14-year period. *Journal of Marriage and the Family*, 62(3), 737–745. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00737.x>
- *Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (2002). A two-factor model for predicting when a couple will divorce: Exploratory analyses using 14-year longitudinal data. *Family Process*, 41(1), 83–96. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.40102000083.x>
- Gottman, J. M. (2014). *What predicts divorce?: The relationship between marital processes and marital outcomes*. Psychology Press. <https://doi.org/10.4324/9781315806808>
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267–290. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.2.267>
- *Halford, W. K., Lizzio, A., Wilson, K. L., & Occhipinti, S. (2007). Does working at your marriage help? Couple relationship self-regulation and sa-

- tisfaction in the first 4 years of marriage. *Journal of Family Psychology*, *21*(2), 185–194. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.21.2.185>
- *Hammett, J. F., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2018). Longitudinal effects of increases and decreases in intimate partner aggression. *Journal of Family Psychology*, *32*(3), 343–354. <https://doi.org/10.1037/fam0000351>
- *Hammett, J. F., Lavner, J. A., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2021). Intimate partner aggression and marital satisfaction: a cross-lagged panel analysis. *Journal of Interpersonal Violence*, *36*(3-4), NP1463-1481NP. <https://doi.org/10.1177/0886260517747607>
- *Hansson, M., & Ahlborg, T. (2012). Quality of the intimate and sexual relationship in first-time parents – A longitudinal study. *Sexual & Reproductive Healthcare*, *3*, 21-29. <https://doi.org/10.1016/j.srhc.2011.10.002>
- Hatami, H., Habi, M. B., & Akbari, A. (2009). Assessing the impact of religiosity on marital satisfaction. *J Military Psychology*, *1*(1), 13-22.
- *He, O., Zhong, M., Tong, W., Lan, J., Li, X., Ju, X., & Fang, X. (2018). Forgiveness, marital quality, and marital stability in the early years of Chinese marriage: An actor–partner interdependence mediation model. *Frontiers in Psychology*, *9*, 1520. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01520>
- *Helms, H. M., Proulx, C. M., Klute, M. M., McHale, S. M., & Crouter, A. C. (2006). Spouses' gender-typed attributes and their links with marital quality: A pattern analytic approach. *Journal of Social and Personal Relationships*, *23*(6), 843–864. <https://doi.org/10.1177/0265407506068266>
- *Helms, H. M., Walls, J. K., Crouter, A. C., & McHale, S. M. (2010). Provider role attitudes, marital satisfaction, role overload, and housework: A dyadic approach. *Journal of Family Psychology*, *24*(5), 568–577. <https://doi.org/10.1037/a0020637>
- Henrich, J., Heine, S. J., & Norenzayan, A. (2010). The weirdest people in the world? *Behavioral and Brain Sciences*, *33*(2–3), 61–83. <https://doi.org/10.1017/S0140525X0999152X>
- Hollist, C. S., & Miller, R. B. (2005). Perceptions of attachment style and marital quality in middle marriage. *Family Relations*, *54*(1), 46-57. <https://doi.org/10.1111/j.0197-6664.2005.00005.x>
- *Hou, Y., Neff, L. A., & Kim, S. Y. (2018). Language acculturation, acculturation-related stress, and marital quality in Chinese American couples. *Journal of Marriage and Family*, *80*(2), 555–568. <https://doi.org/10.1111/jomf.12447>
- *Hwang, W., Cakirsoy-Aslan, A. D., Brown, M. T., & Silverstein, M. (2021). Husband–wife religious denomination homogamy and marital satisfaction over time: The moderating role of religious intensity. *Family Relations*, *70*(5), 1498-1513. <https://doi.org/10.1111/fare.12521>
- *Jaremka, L. M., Glaser, R., Malarkey, W. B., & Kiecolt-Glaser, J. K. (2013). Marital distress prospectively predicts poorer cellular immune function. *Psychoneuroendocrinology*, *38*(11), 2713–2719. <https://doi.org/10.1016/j.psyneuen.2013.06.031>
- Joel, S., Eastwick, P. W., Allison, C. J., Arriaga, X. B., Baker, Z. G., Bar-Kalifa, E., Bergeron, S., Birnbaum, G. E., Brock, R. L., Brumbaugh, C. C., Carmichael, C. L., Chen, S., Clarke, J., Cobb, R. J., Coolson, M. K., Davis, J., de Jong, D. C., Debrot, A., DeHaas, E. C., ... Wolf, S. (2020). Machine learning uncovers the most robust self-report predictors of relationship quality across 43 longitudinal couples studies. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, *117*(32), 19061–19071. <https://doi.org/10.1073/pnas.1917036117>
- Johnson, D. R., White, L. K., Edwards, J. N., & Booth, A. (1986). Dimensions of marital quality: Toward methodological and conceptual refinement. *Journal of Family Issues*, *7*(1), 31–49. <https://doi.org/10.1177/019251386007001003>
- *Johnson, M. D., & Anderson, J. R. (2013). The longitudinal association of marital confidence, time spent together, and marital satisfaction. *Family Process*, *52*(2), 244–256. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2012.01417.x>
- *Johnson, M. D., Horne, R. M., Hardy, N. R., & Anderson, J. R. (2018). Temporality of couple conflict and relationship perceptions. *Journal of Family Psychology*, *32*(4), 445–455. <https://doi.org/10.1037/fam0000398>
- *Johnson, M. D., Neyer, F. J., & Anderson, J. R. (2019). Development of Immigrant Couple Relations in Germany. *Journal of Marriage and Family*, *81*(5), 1237-1252. <https://doi.org/10.1111/jomf.12580>
- Jose, O., & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex & Marital Therapy*, *33*(1), 73–85. <https://doi.org/10.1080/00926230600998573>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2019). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikolojide kuram ve uygulamalar*. Koç Üniversitesi.
- Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, *118*(1), 3–34. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.118.1.3>

- *Kearns-Bodkin, J. N., & Leonard, K. E. (2005). Alcohol involvement and marital quality in the early years of marriage: A longitudinal growth curve analysis. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 29(12), 2123-2134. <https://doi.org/10.1097/01.alc.0000191751.62025.77>
- *Keizer, R., & Schenk, N. (2012). Becoming a parent and relationship satisfaction: A longitudinal dyadic perspective. *Journal of Marriage and Family*, 74(4), 759-773. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2012.00991.x>
- Kendrick, H. M., & Drentea, P. (2016). Marital adjustment. C. L. Shehan (Ed.), *Encyclopedia of Family Studies* içinde (s. 1-2). John Wiley & Sons, Inc. <https://doi.org/10.1002/9781119085621.wbefs071>
- Kenny, D. A., & Ledermann, T. (2010). Detecting, measuring, and testing dyadic patterns in the actor-partner interdependence model. *Journal of Family Psychology*, 24(3), 359-366. doi: 10.1037/a0019651.
- Kiecolt-Glaser, J. K., & Newton, T. L. (2001). Marriage and health: his and hers. *Psychological Bulletin*, 127(4), 472-503. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.127.4.472>
- Kirkpatrick, C. (1937). Factors in marital adjustment. *American Journal of Sociology*, 43(2), 270-83. doi:10.1086/217684
- *Klennert, M. D., Gavin, L. A., Wamboldt, F. S., & Mrazek, D. A. (1992). Marriages with children at medical risk: The transition to parenthood. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 31(2), 334-342. <https://doi.org/10.1097/00004583-199203000-00023>
- Knoble, N. B., & Linville, D. (2012). Outness and relationship satisfaction in same-gender couples. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38(2), 330-339. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.2010.00206.x>
- *Konstam, V., Surman, O., Hizzazi, K. H., Fierstein, J., Konstam, M., Turbett, A., Dec, G. W., Keck, S., Mudge, G., Flavell, C., McCormack, M., & Hurley, L. (1998). Marital adjustment in heart transplantation patients and their spouses: A longitudinal perspective. *American Journal of Family Therapy*, 26(2), 147-158. <https://doi.org/10.1080/01926189808251094>
- *Kouros, C. D., & Cummings, E. M. (2010). Longitudinal associations between husbands' and wives' depressive symptoms. *Journal of Marriage and Family*, 72(1), 135-147. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2009.00688.x>
- Lampis, J., De Simone, S., & Belous, C. K. (2021). Relationship satisfaction, social support, and psychological well-being in a sample of Italian lesbian and gay individuals. *Journal of GLBT Family Studies*, 17(1), 49-62. <https://doi.org/10.1080/1550428X.2020.1724844>
- *Lang, A., Goulet, C., & Amsel, R. (2004). Explanatory model of health in bereaved parents post-fetal/infant death. *International Journal of Nursing Studies*, 41(8), 869-880. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2004.03.013>
- Larson, J. H., Blick, R. W., Jackson, J. B., & Holman, T. B. (2010). Partner traits that predict relationship satisfaction for neurotic individuals in premarital relationships. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 36(5), 430-444, doi: 10.1080/0092623X.2010.510778
- *Lavner, J. A., & Clark, M. A. (2017). Workload and marital satisfaction over time: Testing lagged spillover and crossover effects during the newlywed years. *Journal of Vocational Behavior*, 101, 67-76. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2017.05.002>
- Lawrence, E., Rothman, A. D., Cobb, R. J., Rothman, M. T., & Bradbury, T. N. (2008). Marital satisfaction across the transition to parenthood. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 41-50. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.22.1.41>
- *Le, Y., McDaniel, B. T., Leavitt, C. E., & Feinberg, M. E. (2016). Longitudinal associations between relationship quality and coparenting across the transition to parenthood: A dyadic perspective. *Journal of Family Psychology*, 30(8), 918-926. <https://doi.org/10.1037/fam0000217>
- *Lee, W. S., & McKinnish, T. (2019). Locus of control and marital satisfaction: Couple perspectives using Australian data. *Journal of Economic Psychology*, 74, 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.joep.2019.102205>
- *Leonard, K. E., Winters, J. J., Kearns-Bodkin, J. N., Homish, G. G., & Kubiak, A. J. (2014). Dyadic patterns of intimate partner violence in early marriage. *Psychology of Violence*, 4(4), 384-398. <https://doi.org/10.1037/a0037483>
- Lewis, R. J., Milletich, R. J., Derlega, V. J., & Padilla, M. A. (2014). Sexual minority stressors and psychological aggression in lesbian women's intimate relationships: The mediating roles of rumination and relationship satisfaction. *Psychology of Women Quarterly*, 38(4), 535-550. <https://doi.org/10.1177/0361684313517866>
- Li, T., & Fung, H. H. (2011). The dynamic goal theory of marital satisfaction. *Review of General Psychology*, 15(3), 246-254. <https://doi.org/10.1037/a0024694>
- Li, T., & Chan, D. K.-S. (2012). How anxious and avoidant attachment affect romantic relationship quality differently: A meta-analytic review. *European*

- Journal of Social Psychology*, 42(4), 406–419. <https://doi.org/10.1002/ejsp.1842>
- *Li, X., Cao, H., Zhou, N., Ju, X., Lan, J., Zhu, Q., & Fang, X. (2018). Daily communication, conflict resolution, and marital quality in Chinese marriage: A three-wave, cross-lagged analysis. *Journal of Family Psychology*, 32(6), 733–742. <https://doi.org/10.1037/fam0000430>
- *Li, X., Cao, H., Lan, J., Ju, X., Zheng, Y., Chen, Y., Zhou, N., & Fang, X. (2019). The association between transition pattern of marital conflict resolution styles and marital quality trajectory during the early years of Chinese marriage. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(1), 153–186. <https://doi.org/10.1177/0265407517721380>
- Liberati, A., Altman, D. G., Tetzlaff, J., Mulrow, C., Gøtzsche, P. C., Ioannidis, J. P., Clark, M. K., Devereaux, P. J., Kleijnen, J. ve Moher, D. (2009). The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate health care interventions: explanation and elaboration. *Journal of Clinical Epidemiology*, 62(10), e1–e34. <https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.2009.06.006>
- Litzinger, S., & Gordon, K. C. (2005). Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 31(5), 409–424. <https://doi.org/10.1080/00926230591006719>
- Locke, H. J., & Wallace, K. M. (1959). Short marital-adjustment and prediction tests: Their reliability and validity. *Marriage & Family Living*, 21(3), 251–255. <https://doi.org/10.2307/348022>
- Long, E. C. J., & Andrews, D. W. (1990). Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(1), 126–131. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.1.126>
- *Manalel, J. A., Birditt, K. S., Orbuch, T. L., & Antonucci, T. C. (2019). Beyond destructive conflict: Implications of marital tension for marital well-being. *Journal of Family Psychology*, 33(5), 597–606. <https://doi.org/10.1037/fam0000512>
- *Marshall, E. M., Simpson, J. A., & Rholes, W. S. (2015). Personality, communication, and depressive symptoms across the transition to parenthood: A dyadic longitudinal investigation. *European Journal of Personality*, 29(2), 216–234. <https://doi.org/10.1002/per.1980>
- Mattson, R. E., Frame, L. E., & Johnson, M. D. (2011). Premarital affect as a predictor of postnuptial marital satisfaction. *Personal Relationships*, 18(4), 532–546. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01315.x>
- *McNulty, J. K., & Russell, V. M. (2010). When “negative” behaviors are positive: A contextual analysis of the long-term effects of problem-solving behaviors on changes in relationship satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(4), 587–604. <https://doi.org/10.1037/a0017479>
- Muusses, L. D., Kerkhof, P., & Finkenauer, C. (2015). Internet pornography and relationship quality: A longitudinal study of within and between partner effects of adjustment, sexual satisfaction and sexually explicit internet material among newly-weds. *Computers in Human Behavior*, 45, 77–84. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2014.11.077>
- Nemechek, S., & Olson, K. R. (1999). Five-factor personality similarity and marital adjustment. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 27(3), 309–318. <https://doi.org/10.2224/sbp.1999.27.3.309>
- *Nguyen, T. P., Williamson, H. C., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2017). Communication moderates effects of residential mobility on relationship quality among ethnically diverse couples. *Journal of Family Psychology*, 31(6), 753–764. <https://doi.org/10.1037/fam0000324>
- *Northouse, L. L., Mood, D. D., Templin, T., Mellon, S., & George, T. (2000). Couples’ patterns of adjustment to colon cancer. *Social Science & Medicine*, 50(2), 271–284. [https://doi.org/10.1016/S0277-9536\(99\)00281-6](https://doi.org/10.1016/S0277-9536(99)00281-6)
- Norton, R. (1983). Measuring marital quality: A critical look at the dependent variable. *Journal of Marriage and the Family*, 45(1), 141–151. doi:10.2307/351302
- *Owen, J., Rhoades, G. K., Stanley, S. M., Markman, H. J., & Allen, E. S. (2019). Treatment-as-usual for couples: Trajectories before and after beginning couple therapy. *Family Process*, 58(2), 273–286. <https://doi.org/10.1111/famp.12390>
- *Parise, M., Manzi, C., Donato, S., & Iafrate, R. (2017). Free to love? The role of intrusive parenting for young adult children’s romantic relationship quality. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 45(3), 187–201. <https://doi.org/10.1080/10852352.2016.1198127>
- *Parise, M., Pagani, A. F., Donato, S., & Sedikides, C. (2019). Self-concept clarity and relationship satisfaction at the dyadic level. *Personal Relationships*, 26(1), 54–72. <https://doi.org/10.1111/per.12265>
- Pepping, C. A., & Halford, W. K. (2012). Attachment and relationship satisfaction in expectant first-time parents: The mediating role of relationship enhancing behaviors. *Journal of Research in Personality*, 46(6), 770–774. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2012.08.005>

- *Plopa, M., Kaźmierczak, M., & Karasiewicz, K. (2019). The quality of parental relationships and dispositional empathy as predictors of satisfaction during the transition to marriage. *Journal of Family Studies*, 25(2), 170-183. <https://doi.org/10.1080/13229400.2016.1211550>
- Proulx, C. M., Helms, H. M., & Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 576-593. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2007.00393.x>
- Rahmani, A., Alahgholi, L., & Khuee, E. M. (2009). How does sexual satisfaction relate to marital satisfaction among Iranians?. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 107(2), 558-559.
- Reynolds, J., Houlston, C., & Coleman, L. (2014). Understanding relationship quality: Oneplus one.
- *Richards, F., & Williams, K. (2004). Impact on couple relationships of predictive testing for Huntington disease: A longitudinal study. *American Journal of Medical Genetics*, 126A(2), 161-169. <https://doi.org/10.1002/ajmg.a.20582>
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., & McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140(1), 140-187. <https://doi.org/10.1037/a0031859>
- Rogge, R. D., Fincham, F. D., Crasta, D., & Maniaci, M. R. (2017). Positive and negative evaluation of relationships: Development and validation of the Positive-Negative Relationship Quality (PN-RQ) scale. *Psychological Assessment*, 29(8), 1028-1043. <https://doi.org/10.1037/pas0000392>
- *Ross, K. M., Ranby, K. W., Wooldridge, J. S., Robertson, C., & Lipkus, I. M. (2016). Effects of physical and mental health on relationship satisfaction: A dyadic, longitudinal examination of couples facing prostate cancer. *Psycho-Oncology*, 25(8), 898-904. <https://doi.org/10.1002/pon.3931>
- Rusbult, C. E., Martz, J. M., & Agnew, C. R. (1998). The Investment Model Scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal Relationships*, 5(4), 357-391. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1998.tb00177.x>
- Sakman, E. (2021). Yakın ilişkilerde örtük süreçler: Örtük partner tutumları ve ilişki çıktıları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(48), 1-12. doi: 10.31828/tpy1301996120210108m000033
- Samadaee-Gelekholaee, K., McCarthy, B. W., Khalilian, A., Hamzehgardeshi, Z., Peyvandi, S., Elyasi, F., & Shahidi, M. (2016). Factors associated with marital satisfaction in infertile couple: A comprehensive literature review. *Global Journal of Health Science*, 8(5), 96-109. doi: 10.5539/gjhs.v8n5p96
- *Schoebi, D., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2012). Stability and change in the first 10 years of marriage: Does commitment confer benefits beyond the effects of satisfaction?. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(4), 729-742. <https://doi.org/10.1037/a0026290>
- *Schoen, R., Rogers, S. J., & Amato, P. R. (2006). Wives' employment and spouses' marital happiness: Assessing the direction of influence using longitudinal couple data. *Journal of Family Issues*, 27(4), 506-528. <https://doi.org/10.1177/0192513X05283983>
- *Senchak, M., & Leonard, K. E. (1992). Attachment styles and marital adjustment among newlywed couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 9(1), 51-64. <https://doi.org/10.1177/0265407592091003>
- *Seo, M. (2020). Longitudinal profiles of marital satisfaction and their consequences among Korean couples. *Journal of Family Studies*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1815556>
- Shakerian, A. (2010). Evaluation of the factors influencing marital satisfaction in the students of Islamic Azad University in Sanandaj. *Sci J Kurdistan Univ Med Sci*, 14(4), 40-49.
- Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B., & Zechmeister, J. S. (2012). *Research methods in psychology* (9. baskı). McGraw-Hill.
- *Simonelli, A., Parolin, M., Sacchi, C., De Palo, F., & Vieno, A. (2016). The role of father involvement and marital satisfaction in the development of family interactive abilities: A multilevel approach. *Frontiers in Psychology*, 7, 1-11. doi: 10.3389/fpsyg.2016.01725
- *Sotskova, A., Woodin, E. M., & Gou, L. H. (2015). Hostility, flooding, and relationship satisfaction: Predicting trajectories of psychological aggression across the transition to parenthood. *Aggressive Behavior*, 41(2), 134-148. doi: 10.1002/ab.21570
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38(1), 15-28. <https://doi.org/10.2307/350547>
- Spanier, G. B., & Cole, C. L. (1976). Toward clarification and investigation of marital adjustment. *Journal of Sociology of the Family*, 6(1), 121-146. <http://www.jstor.org/stable/23027977>
- Spanier, G. B., & Lewis, R. A. (1980). Marital quality: A review of the seventies. *Journal of Marriage and the Family*, 42(4), 825-839. doi:10.2307/351827
- *Stanley, S. M., Ragan, E. P., Rhoades, G. K., & Markman, H. J. (2012). Examining changes in relationship adjustment and life satisfaction in marriage. *Journal of Family Psychology*, 26(1), 165-170. <https://doi.org/10.1037/a0026759>

- *Stertz, A. M., & Wiese, B. S. (2020). Child-related and couples' partnership satisfaction in the early parenthood period: A longitudinal dyadic perspective. *Journal of Family Psychology, 34*(8), 1046-1057. <https://doi.org/10.1037/fam0000717>
- *Sun, X., McHale, S. M., Crouter, A. C., & Jones, D. E. (2017). Longitudinal links between work experiences and marital satisfaction in african american dual-earner couples. *Journal of Family Psychology, 31*(8), 1029-1039. <https://doi.org/10.1037/fam0000381>
- Teimourpour, N., Moshtagh, B. N., & Pourshanbaz, A. (2012). The relationship between attachment styles, marital satisfaction and sex guilt with sexual desire in Iranian women. *JPCP, 1*(1), 18-29.
- *Theisen, J. C., Ogolsky, B. G., Simpson, J. A., & Rhoades, W. S. (2019). Dyad to triad: A longitudinal analysis of humor and pregnancy intention during the transition to parenthood. *Journal of Social and Personal Relationships, 36*(11-12), 3611-3630. <https://doi.org/10.1177/0265407519831076>
- *Trillingsgaard, T., Baucom, K. J., & Heyman, R. E. (2014). Predictors of change in relationship satisfaction during the transition to parenthood. *Family Relations, 63*(5), 667-679. <https://doi.org/10.1111/fare.12089>
- Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family, 65*(3), 574-583. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2003.00574.x>
- *Velotti, P., Balzarotti, S., Tagliabue, S., English, T., Zavattini, G. C., & Gross, J. J. (2016). Emotional suppression in early marriage: Actor, partner, and similarity effects on marital quality. *Journal of Social and Personal Relationships, 33*(3), 277-302. <https://doi.org/10.1177/0265407515574466>
- *Volling, B. L., Oh, W., Gonzelez, R., Kuo, P. X., & Yu, T. (2015). Patterns of marital relationship change across the transition from one child to two. *Couple and Family Psychology: Research and Practice, 4*(3), 177-197. <https://doi.org/10.1037/cfp0000046>
- Wilmoth, J. D., Blaney, A. D., & Smith, J. R. (2015). Marital satisfaction, negative interaction, and religiosity: A comparison of three age groups. *Journal of Religion, Spirituality & Aging, 27*(2-3), 222-240. <https://doi.org/10.1080/15528030.2014.997955>
- Wilson, M. R., & Filsinger, E.E. (1986). Religiosity and marital adjustment: Multidimensional interrelationships. *Journal of Marriage and the Family, 48*(1), 147-51. doi:10.2307/352238.
- *Wu, Q., Parker, M. L., McWey, L. M., & Ledermann, T. (2021). Couple satisfaction, depressive symptoms, and the therapeutic alliance: A systemic perspective. *Family Process, 60*(2), 393-408. <https://doi.org/10.1111/famp.12594>
- *Yi, C. C., Lin, W., & Ma, J. K. (2019). Marital satisfaction among Taiwanese young married couples: The effects of resources and traditional norms. *Journal of Family Issues, 40*(14), 2015-2043. <https://doi.org/10.1177/0192513X19863212>
- Zainah, A.Z., Nasir, R., Ruzy, S. H., & Noraini, M. Y. (2012). Effects of demographic variables on marital satisfaction. *Asian Soc Sci. 8*(9), 46-49.
- *Zhang, Y., Zhang, L., Wei, H., Zhang, Y., Zhang, C., & Poor, C. (2016). Postpartum depression and the psychosocial predictors in first-time fathers from northwestern China. *Midwifery, 35*, 47-52. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.01.005>
- Zhaoyang, R., Martire, L. M., & Stanford, A. M. (2018). Disclosure and holding back: Communication, psychological adjustment, and marital satisfaction among couples coping with osteoarthritis. *Journal of Family Psychology, 32*(3), 412-418. <https://doi.org/10.1037/fam0000390>
- Ziaei, T., Jannati, Y., Mobasheri, E., Taghavi, T., Abdollahi, H., Modanloo, M., & Behnampour, N. (2014). The relationship between marital and sexual satisfaction among married women employees at Golestan University of Medical Sciences, Iran. *Iran J Psychiatry Behav Sci, 8*(2), 44-51.

Summary

Systematic Review of Longitudinal Studies with Couples on Marital Quality, Satisfaction, and Adjustment

Nesrin Kara

Büşra Bahar Balcı²

Arzu Araz

Samsun University

Dokuz Eylül University

Researchers have long examined marital happiness with the keywords of marital/relationship quality, satisfaction, and adjustment for many years. Some researchers (e.g., Rogge et al., 2017) use these concepts synonymously; some (e.g., Delatorre & Wagner, 2020; Erbek et al., 2005; Li & Fung 2011; Rusbult et al., 1998) state that given concepts differ in their scopes and measurements. Marital quality, marital satisfaction, or marital adjustment are much-studied topics because they determine marital maintenance, separation, and divorce.

Marital quality has been conceptualized as happiness in marriage, the frequency of activities that couples do together, and thoughts or actions that will lead to divorce (Amato et al., 2003). Marital satisfaction is the subjective evaluation of the level of meeting the expectations of individuals about their marriage (Fincham & Rogge, 2010). This subjective assessment includes the partners' response to each other's needs in terms of friendship, sexuality, and intimacy (Rusbult et al., 1998) and budget management, social activity, household responsibilities, and relationship experiences with children (Burr, 1970). Marital adjustment, on the other hand, includes getting used to the marital relationship, adapting to marriage and each other, and approaching spouses' roles and responsibilities in marriage as a team rather than as two separate individuals (Kendrick & Drentea, 2016). To summarize in general, marital quality reflects the positive and negative aspects of the relationship; marital satisfaction reflects the positive emotions that individuals feel when they think about their marriage; on the other hand, marital adjustment can be defined as the partners getting used to marriage/to each other, adapting and becoming a team.

This systematic review focuses on the variables of marital quality, satisfaction, and adjustment. The review has two main objectives: to create a descriptive profile of longitudinal studies with married couples and to determine the variables that predict the change in the marriage

dynamics over time or the variables predicted by these marriage dynamics.

Method

Reviewing and Selection Process

In this review, the studies conducted in Web of Science and ScienceDirect databases between 1990-2021 were searched in English using the keywords "marital quality", "marital satisfaction", "marital adjustment", "couple" and "longitudinal".

Longitudinal studies, studies in which both of the couples participated in the research, studies in which a measure of marital quality, satisfaction, or adjustment was taken in the research, studies in English, and research articles were included in the review.

As a result, a total of 212 articles were reached (Web of Science = 174, ScienceDirect = 38). 138 of them which did not meet the inclusion criteria ($n = 123$) and repeated articles ($n = 15$), were excluded. Consequently, 74 articles were included in this review.

Results

In this systematic review, it is seen that most of the studies were conducted in the United States ($n = 40$). Regarding data collection methods, among 74 studies, the data were collected via the interview method only; 46 of them were collected solely by the self-report method. In addition, there are 27 studies using both self-report and other supplementary data collection methods. Additional data collection methods included interview ($n = 16$), laboratory study ($n = 9$), video/video recording ($n = 7$), physiological data/measurement ($n = 4$), and observation ($n = 2$). Experimental designs were used in only 3 of the studies, and a quasi-experimental design was used in only one study. The study with the lowest number of participants (Konstam et al., 1998) was conducted

Address for Correspondence: ¹Res. Asst. Büşra Bahar Balcı, Samsun University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of Psychology, Canik / Samsun.

E-mail: bahar.balci@samsun.edu.tr

with 36 couples, and the study with the highest number of participants (Erol & Orth, 2014) was conducted with 6,116 couples. In 7 studies, an intervention program was applied to the participants. The shortest study lasted 6 weeks (Zhang et al., 2016), and the longest study lasted 17 years (Hwang et al., 2021).

Although all the articles included in the review were conducted with couples, nevertheless there were some characteristics of the couples that came forward. Therefore, studies could be examined under 5 categories: (1) married or cohabiting couples, (2) newly married couples, (3) couples struggling with an illness, (4) pregnant couples, and (5) couples with children.

Among the 5 categories, the married/cohabiting couples category has the highest number of variables that positively and negatively affect marital dynamics. In studies conducted with married/cohabiting couples ($n = 27$), the variables that *positively* predict marital dynamics are emotional regulation (Bloch et al., 2014), self-concept clarity (Parise et al., 2019), positive change in the self-esteem of the partners (Erol & Orth, 2014), the religious and sectarian similarities of the partners (Hwang et al., 2021), receiving a training/intervention about the marital relationship (Cordova et al., 2014; Owen et al., 2019), premarital empathy (Plopa et al., 2019), migration history of both partners (Johnson et al., 2019), women's job loss (Faulkner et al., 2005), intrusive parenting perception in women and men (Parise et al., 2017), a higher locus of internal control in men than in women (Lee & MkKinnish, 2019), positive thinking about the relationship, and high relationship identity (Acitelli et al., 1999).

The present review study found that some variables *negatively* predict the marital dynamics of married/cohabiting couples, such as women's higher education than men, women's full-time job, having conflicts with their partners, having non-traditional marriage attitudes (Yi et al., 2019), partners' work-family conflict experience (Burch, 2020), great differences between partners in terms of mental health (Gerstorff et al., 2013), transition to parenthood (Keizer & Schenk, 2012), large differences between partners in alcohol use (Birditt et al., 2018; Foulstone et al., 2016), economic pressure (Conger et al., 1999), male external locus of control (Lee & MkKinnish, 2019), partner overwork (Lavner & Clark, 2017), male depressive symptoms (Wu et al., 2021), the difference in acceptance of gender roles (Faulkner et al., 2005), more conflict frequency, more withdrawal behavior and less constructive conflict behaviors (Johnson et al., 2018).

On the other hand, the variables that *positively* predicted marital dynamics in studies conducted with newlywed couples ($n = 19$) stand out; these are namely

premarital relationship adjustment and life satisfaction (Stanley et al., 2012), relational self-regulation (Halford et al., 2007), secure attachment (Senchak & Leonard, 1992), trust in the decision to marriage (Johnson & Anderson, 2013), moving to a poor neighborhood (Nguyen et al., 2017), emotional forgiveness in men and women (He et al., 2018), daily communication and conflict resolution in women, conflict resolution in men (Li et al., 2018), direct negative behaviors of couples towards each other in case of serious problems in the relationship (e.g., blame) (McNulty & Russell, 2010), and collaborative conflict resolution style in partners (Li et al., 2019).

Variables that *negatively* predicted marital dynamics in studies conducted with newlywed couples are men's suppression of their emotions and women's avoidant attachment (Velotti et al., 2016), moving to a wealthy neighborhood (Nguyen et al., 2017), exposure to violence (Leonard et al., 2014), destructive conflict resolution style in partners (Li et al., 2019), premarital cohabitation (Brown et al., 2006), the direct negative behavior of couples towards each other in case of minor problems in the relationship (e.g., blame) (McNulty & Russell, 2010), and a high level of tension in the first year of marriage (Manalel et al., 2019).

Furthermore, the studies conducted with couples struggling with a disease ($n = 9$), reported a single variable that *positively* predicted the marital dynamics of couples which is the postoperative physical health of prostate cancer patients and the mental health of their partners (Ross et al., 2016). On the other side, the variables that *negatively* predict marital dynamics in couples struggling with an illness were listed as the postpartum period and having a difficult-tempered child in couples with asthma or suspected asthma (Klinnert et al., 1992), heart transplantation (Konstam et al., 1998), colon cancer treatment process (Northouse et al., 2000), risk of Huntington's disease (Richard & Williams, 2004), the increase in the psychological distress of prostate cancer patients (Couper et al., 2009), father-mother role conflict in parents of children with leukemia (Burns et al., 2017), and exposure to deep brain stimulation (Baertschi et al., 2019).

Besides, variables that *positively* predicted marital dynamics in pregnant couples ($n = 9$) are relationship quality before birth (Le et al., 2016), men's use of positive humor (Theisen et al., 2019), parents' supportive parenting behaviors in infancy (Durtschi et al., 2017), postpartum happiness of fathers with their children (Stertz & Wiese, 2020) and resilience after baby loss (Lang et al., 2004).

Variables that *negatively* predict marital dynamics in pregnant couples are noted as anxiety, depression, low constructive communication and short relationship duration (Trillingsgaard et al., 2014), high neuroticism and

low agreeableness of partners (Marshall et al., 2015), hostile attitudes of women and men's outburst tendency (Sotskova et al., 2015), transition to the second child (Volling et al., 2015), fathers' higher parenting stress (Durtschi et al., 2017), women's use of offensive humor, fathers' low use of relational humor, and are facing an unplanned pregnancy (Theisen et al., 2019).

According to the studies reviewed, variables that *positively* predict marital dynamics in couples with children ($n = 10$) are that both partners are working (Helms et al., 2010), the alienation stress in a country (Hou et al., 2018), and mothers' self-esteem levels (El Ghaziri et al., 2019).

Finally, the variables that *negatively* predict marital dynamics in couples with children are as follows: Gender-based attributions of couples (Helms et al., 2006), work pressure (Sun et al., 2017), and the parenting process (El Ghaziri et al., 2019; Seo, 2020).

Discussion and Conclusion

In this study, a systematic review of the longitudinal research conducted with couples with the keywords of marital quality, satisfaction, and adjustment was conducted.

It has been striking to observe that there is no study conducted in Turkey within the scope of reviewing criteria. Conducting similar studies in Turkey would make a great contribution to the literature and fill a huge gap in the area of marriage/relationship studies. More than half of the studies included in the review were conducted in the USA. Considering that the majority of the findings obtained within the scope of our systematic review were obtained from studies conducted with Western, educated, industrialized, rich, and democratic (WEIRD) samples (Henrich et al., 2010), it is obvious that they have low generalizability to samples from non-WEIRD cultures.

For the generalizability of the findings, it has been suggested that future studies should be carried out with larger (Baertschi et al., 2019; Foulstone et al., 2016; Gottman & Levenson, 2002; Konstam et al., 1998; Northouse et al., 2000; Plopa et al., 2019) and diverse samples (Hou et al., 2018; Le et al., 2016; Wu et al., 2021). In addition, longitudinal studies were conducted with participants from different ethnic origins (Erol & Orth, 2014; McNulty & Russell, 2010; Nguyen et al., 2017; Hammett et al., 2021) and with different religious beliefs (Hwang et al., 2021) will make significant contributions to the literature.

In conclusion, when the findings were evaluated as a whole, many variables that predicted marriage dynamics and were also predicted by marriage dynamics were reached. A general interpretation might be that the actor

effects were seen intensely, considering only the frequencies of the findings pointing to the actor and partner effect. The aforementioned interpretation is also consistent with the given literature findings (Joel et al., 2020).

Regarding limitations of the present review study, the number of keywords and the number of searched databases might be taken into consideration. To illustrate, only "marital quality", "marital satisfaction" and "marital adjustment" were used as keywords while reviewing the literature. In addition, only articles published in English were included, and Web of Science and ScienceDirect were the only databases that benefited.

The findings presented in this review article can be used to increase the awareness of individuals in practice studies to be carried out with couples. It is expected that future research and applications will fill the gaps in the literature by considering the findings presented above, and this review will be a practical resource in terms of relationship research.